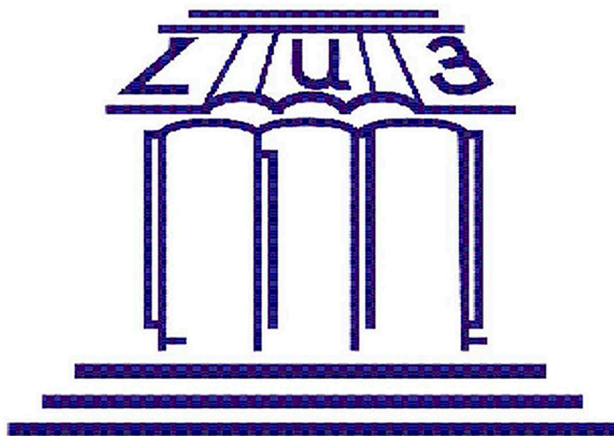

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

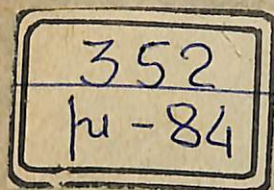
You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ ՆՈՐ ԵՏԱՊՈՒՄ

(ԳՅՈՒՂԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱՏԵՍԻ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ)

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀՍԽՀ ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԻ
Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն 1932

352

Խ-84

Գրականության բոլոր յերկրների.

1 MAR 2010

№ 41

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ ՆՈՐ ԵՏԱՊՈՒՄ

(Գյուղխորհուրդների ստուգաժեսի
արդյունքները Հայաստանում)

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀՍԽՀ ԿԵՆՏՐՈՐԵԿՈՄԻ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1932 թ.

13.05.2013

39759

Ա Ռ Ա Զ Ա Բ Ա Ն

Պյուզխորհուրդների ստուգատեսը մեր հետագա աշխատանքների համար շատ խոշոր նշանակություն ունեցավ:

Խորհրդային ապարատի արմատական վերակառուցումը սոցիալիստական խնարարություն ներկա ետապում հանդիսանում է մեր ամենաակտիվ հաջորից մեկը: Դեռևս խորհուրդների համաժողովներում 6-րդ համագումարն իր բանաձևով արձանագրել է «Սոցիալիստական շինարարության բոլոր ասպարեզներում մեր չերկրի առաջ կանգնած հսկայական խնդիրները պահանջում են վերակառուցել խորհուրդներին և խորհրդային ապարատի ամբողջ աշխատանքը, նրանց յերեսը փարձել դեպի արագորոշյունը և կոլտնտեսության շինարարությունը, վճռականորեն հաղթահարել ոպորտունիզմն ու բայլեփիլիայան տեմպից Վետ մնալը խորհուրդների ամբողջ աշխատանքներում»:

Իրապես խորհրդային ապարատի, առանձնապես գյուղի ստորին ողակների առաջ դրված այս մարտական խնդիրների իրագործումը հնարավոր է, աջ ոպորտունիստական, ճճախ քլալագյողություն և վարչարարական պրակտիկայի դեմ անհաշտ, սխտեմատիլ և առրլա ալքար կազմակերպելու միջոցով միայն:

Պեաք է արձանագրել, վր գյուղխորհուրդների ստուգատեսը Հայաստանում անցավ այս հիմնական խնդիրների կենսագործման նշանաբանի աակ: Վրն իր արդյունքներով գործնական խոշոր նշանակություն ունեցավ գյուղխորհուրդների աշխատանքների հետագա վերակառուցման և տոողջացման համար:

Ստուգատեսն արձանագրեց և չերեան հանեց՝ աջ ոպորտունիստական պրակտիկայի բաղաթիվ փաստեր մեր գյուղխորհուրդներին աշխատանքներում: Այսպես՝ Մարտունու շրջանում Դլլխարաբայի գյուղխորհուրդը վորոշում է՝ ճեկա ոի ունեակով մեր կոլակունեվոր տնտեսությունների լեռնային մասում լինելը, խնդրել համապատասխան մարմիններին նրանց պլանը պակսեցնելու: Դարալալագուում Ռինդի գյուղխորհուրդը, փոխանակ աշակցելու, խարգարել է կոլխոզաբոման աշխատանքներին, իսկ Ապարա ի Սամաղավրիչի գյուղխորհուրդը վորոշում է ճկոլխոզ չկազմակերպել, վորովնետեմվ դեռ վաղաժամ է և դարգանալու հեռանկար չունի:

Պետրատի տպարան

Դավլ. № 7359 (P)

Պատվ. № 731

Տիրամ 4000

5384-8

Ստուգատեսի ընթացքում Արթիկի շրջանի Մեծ Արխավայի գյուղ-
խորհրդի կազմն ամբողջական ցրվեց՝ կուլակներին պաշտպանելու,
քաղաքական-տնտեսական կամպանիաները վիժեցնելու և կոլտնտյար-
ժումը չգլխավորելու համար: Մի շարք գյուղխորհուրդներ ու պորտու-
նի տներն թիրապնահատել են կոլտնտյարժումը, առանձնապես կոլ-
տնտեսու թյունների տնտեսական-կազմակերպչական ամրացման գործը:
Նրանք չեն գլխավորել շարժումը, պոչից են գնացել, տեղ-տեղ մինչև
խակ խանգարել են գործը և այլն:

Ստուգատեսն արձանագրեց նաև բազմաթիվ լծախա ջրայագո-
ղություն, վաճարարություն պրակտիկայի դեպքեր: Այսպես՝ Աշտա-
բակի շրջանում մի շարք գյուղերում կոլեկտիվացման պարագիծը
կոնարով թվի են տվել, շատ շրջաններում կոլեկտիվացման բնագա-
վառում խախտել են կամավորություն սկզբունքը: Մթերումների բնա-
գավառում շատ շրջաններում պլանները հասցվել են սիջակ մինչև
խակ՝ չբավոր տնտեսություններին: Շիրտավորսան բնագավառում մի
շարք միջակ և չբավոր տնտեսությունները դասել են կուլակ և ուս-
ձացած տնտեսությունների շարքը:

Ստուգատեսի քաղաքական նվաճումներից մեկը պետք է համա-
բել այն, վոր կուսակցության գլխավոր գիծը կոպիտ կերպով խախտե-
լու դեպքերը, կատարված քաղաքական խախտումները, մասսայական ժո-
ղովների միջոցով անսխալապես տեղի ու տեղը մեղակացվել են և միջոց-
ներ ձեռք առնվել նրանց վերացման համար:

Այդ հողի վրա՝ 21 շրջանների տվյալների համաձայն՝ վերանայվել
և մեկ գյուղխորհրդի վողջ կաղվը, 9 շրջանից հեռացվել են իրենց
պատճից 43 գյուղխորհրդի նախագահներ բոլոր շրջաններից հետ են
կանչված գյուղխորհրդի 723 անդամներ, 46 վերստուգիչ հանձնաժողովի
անդամներ: Կարեվոր է մատնանշել, վոր այս բոլոր փոփոխությունները
տեղի չեն ու եցել լայն մասսայական ժողովներում, կոլտնտեսականնե-
րի, գյուղացիների ակտիվ մասնակցությամբ:

Ստուգատեսի կամպանիայի կաճեցումը նվաճումներից պետք է
համարել նաև այն, վոր մեզ հաջողվեց ստուգատեսին լայն մասսայա-
կան բնույթ տալ: Շնորհիվ շրջանների կուսակցական ու կոմյունիստա-
կան կազմակերպությունների և շրջանային գործադիր կոմիտեների
ակտիվ աշխատանքի, հնարավոր դարձավ հաղարավոր կոլտնտեսա-
կանների, աշխատավոր գյուղացիների ու շահարույնների կենտրոնացնել
գյուղխորհուրդների աշխատանքների բոլոր բնագավառների վրա: Քսան
և մեկ շրջաններից ստացված վող լրվ ալ ալների համաձայն՝ ստու-
գատեսի ընթացքում տեղի չեն ունեցել շրջ. նային և գյուղական 1590
քանազան ժողովներ՝ 66.192 մասնակիցներով, վորոնցից, միայն գյու-

ղերի ընդհանուր ժողովների մասնակիցներից արտառյալել են 16
տոկոսը:

Մասսաների գործնական մասնակցությունն ստուգատեսին ապա-
նովելու համար լայն չափով կիրառվել են մասսայական աշխատանքի
ձևերը, բոլոր շրջաններում կազմակերպվել են ստուգատեսն անցկա-
ցող բրիգադներ՝ թվով 2515, 11.050 հ. գու մասնակցությամբ: Այս
բրիգադներն իրենց հերթին գյուղերում հավաքվել են 1618 ժողով, վո-
րոնց մասնակցել են 35.535 հ. դի:

Այս թվերը միանգամայն ակնհայտ են դարձնում, վոր ստուգատեսն
խեղապես լայն մասսայական բնույթ սացավ, վոր տեսնյալ հազարավոր
կոլեկտիվացման ու չհավոր, միջակ գյուղացիներ ակտիվ յեվ գործնական
մասնակցություն գուցաբերեցին, ստուգատեսը վերածելով մասսաների ազ-
թիվացման հզոր մի խրանի:

Գյուղխորհուրդների ստուգատեսի կարևոր նվաճումներից մեկն
ել պետք է համարել այն, վոր ստուգատեսը չդարձավ միայն անցյալ
աշխատանքների վատ կամ լավ կողմերն արձանագրող մի կամպանիա,
այլ իրական հանգիստացավ գյուղի քաղաքական-տնտեսական կամպա-
նիաների ուժեղացման, կոլտնտեսությունների ամրացման, կոլտու-
րական շինարարության աշխատանքներին նոր թափ հաղորդող հզոր
աղբակ:

Ամբողջ Հայաստանում կոլտնտեսություններն ստուգատեսի ըն-
թացքում աճել են 12 տոկոսով:

Գործում մինչ ստուգատեսը՝ հացամթերումը կատարված է յե-
ղել 12 տոկոսով ստուգատեսի ընթացքում այդ տոկոսը բարձրացել է
76-ի: Մարտունու շրջանում հացամթերումը 15 տոկոսից հասել է 90-ի:
Դիլիշանի շրջանում՝ զարու պլանը, վոր մինչ ստուգատեսը բոլորովին
կատարված չի լեղել, ստուգատեսի ընթացքում կատարվել է մեծա-
գույն մասով՝ 67.1 տոկոսով, ցորենի պլանը, վորը նույնպես մինչ
ստուգատեսը բոլորովին կատարված չի լեղել, իրավել է 99 տոկոսով և
այլն: Ղարաբլիխայում հացամթերումը հասել է 76 տոկոսի, մսամթե-
րումը՝ 97 տոկոսի, կաթնամթերքի մթերումը՝ 74 տոկոսի և այլն:

Միջոցների մոբիլիզացիայի պլանը Բասարզեղում անցյալ
տարվա 3-րդ լեռնամայակում մինչ ստուգատեսը կատարված է յեղել 25
տոկոսով. իսկ ստուգատեսի ընթացքում պլանը գերակատարվում է 15
տոկոսով: Ղարաբլիխայում գերակատարվում է 22 տոկոսով և այլն:

Արդարև, յերբ ընդհանրացնում ենք՝ ստուգատեսի ժամանակա-
շրջանի քաղաքական-տնտեսական կամպանիաների հետեվանքները և
համեմատություն ենք դնում նախորդ շրջանի աշխատանքների տեմպի
հետ, տարբերությունը չափազանց ակնհայտ է դառնում:

Այս փաստերն ավելորդ անգամ ցայտուն կերպով նշում են գյուղ-
խորհուրդների վերակառուցման, նրանց աշխատանքների վերակի-
բարձրացման անհրաժեշտությունը և օրինալիստական շինարարության
հաջող ընթացքը գյուղում ապահովելու համար. վրձ պետք է կազմի-
մեր բոլոր կազմակերպությունների ուղղորդության կենտրոնը:

Սակայն այս ստուգատեսի ընթացքում բացահայտորեն պարզվեց,
վոր մեր հանրապետական ժողովրդատները և տնտեսական կազմակեր-
պությունները գյուղխորհուրդներին նայում են. վորպես ռոսկ կատա-
րողական մարմինների: Գյուղխորհուրդների նկատմամբ իրենց տան-
ցած բաղում պա անջների հետ միասին նրանք շատ քիչ չափով են
մտածում գյուղխորհուրդներին իրական ոգնություն ցույց տալու, նրանց
աշխատանքները վրակապես ավելի բարձր աստիճանի հասցնելու
գործին: Ուրիշակ Հողօգտագործող կամ կոլտնտեսներն յերբեք չեն
մտածել կամ վորեն կոնկրետ ձեռնարկություն չեն դիմել գյուղաբո-
հուրդներին կից արտադրական խորհրդակցությունների աշխատանք-
ներն աշխուժացնելու համար: Գյուղխորհուրդների առևտրա-Ֆինանսա-
կան սեկցիաները վորեն ղեկավարություն կամ ցուցմունք չեն տա-
ցել Ֆինանսականության կամ Մատոցողկոմատից: Այդ բոլոր անհրաժեշտ
ձեռնարկումները մեր կենտրոնական որդանների կողմից բացարձակա-
պես բացակայում են: Նույնպիսի վերաբերմունք են ցուցաբերում նաև
ընթացիկ կոլտնտեսական, կոոպերատիվ և այլ կազմակերպություն-
ները:

Այսօր մեր գյուղխորհուրդների նախագահները և քարտուղարները,
պետք է խոստովանել, անտեսական-Ֆինանսական տեսակետից համե-
մատաբար ամենից քիչ են ապահովված: Այդ ավելի լիաքի զարնում,
յերբ համեմատություն և զրվում նրանց յեկամուտը կոլտնտեսություն
այս կամ այն անգամի յեկամտի հետ: Իրա հետեվանքով էլ գյուղ-
խորհուրդների նախագահների և քարտուղարների ուղղակի պատանդա-
վոր չափերը հաճող հոսունություն գոյություն ունի: Բացի այդ
հնարավոր չի դառնում վորակյալ աշխատակիցներով ապահովել գյուղ-
խորհուրդները: Պ. տք և պարզ ասել, վոր հատկապես խորհրդային
աշխատանքների նկատմամբ մ. ր մի շարք կազմակերպություններ
կողմից նկատվում է օպորտունիստական թերազնահատություն: Ինչ
խոսք, վոր կոնսական անհրաժեշտություն է, վորպեսզի մեր ժողկո-
մատները և տնտեսական-առարակական կազմակերպություններն ի-
րենց յերեսները վճռականապես) դարձնեն ղեկի գյուղխորհուրդների
աշխատանքները, օպերատիվ ղեկավարություն և իրական օգնություն
ապահովելով նրանց նկատմամբ: Անհրաժեշտ է խիստ վճռական պա-
քար ծավալել գյուղխորհուրդների ու նրանց աշխատանքի մասնալա-

կան ձեվերի թերազնահատման օպորտունիստական արամադրություն-
ների լուրաքանչյուր արտահայտություն դեմ:

Ստուգատեսը միաժամանակ լիակատար կերպով վեր հանեց գյուղ-
խորհուրդների կազմ-մասնալական աշխատանքների թերությունները:
Բոլոր ընթացքները միաբերան արձանագրում են, վոր գյուղխորհուրդ-
ներին կից սեկցիաներ չեն առաջանում: Բոլորովին չի կիրառվել աշխա-
տանքի բրիգադային մեթոդը, մինչև յայժմ կոլտնտեսություններում,
ՄՏԿ-ներում և խորհրդային խորհրդային խորհրդային խորհրդային
հրդային խմբակներ, շատ ընթացքներին կից չեն կազմակերպված
սեկցիաներ, լեզաններն էլ բոլորովին չեն աշխատում: Երկրորդ կողմ-
ըր դեռ չունեն համապատասխան այնպիսի ապարատ, վորը կարող
են մասնալական աշխատանք ծավալել գյուղերում: Չեն գործում, կամ
չափազանց թույլ են աշխատում գյուղխորհուրդներին կից չափորա-
կան խմբակները և այլն: Այս բոլորը ցույց են տալիս, թե վոր չափով
կազմ-մասնալական աշխատանքները խորհուրդներում դանդաղ են
անվարար դրություն մեջ:

Մեղադրում հաճախ տարակուսում են, թե ինչու են կալանալու
գյուղխորհուրդների և առհասարակ խորհրդային ապարատի վերակա-
ռուցումը ներկա ետապի պահանջներին համապատասխան:

Այս հարցում չկա առանձին բարդություն. ներկա ետապի պա-
հանջների տեսակետից հիմնական «նորությունը» կալանում է նրա-
նում, վոր մենք կարողանանք աշխատանքի մասնալական մեթոդները
և ձեվերը լրիվ կերպով կենսագործել կյանքի մեջ: Այդ մեթոդներն ու
ձեվերը հայտնի չեն մեզ:

Անհրաժեշտ է, բոլոր միջոցները ձեռք առնել, վորպեսզի սեկցիա-
ներն առաջանան. կազմակերպվեն յեվ կիրառվեն առաջանակի բրիգադային
ձեվեր, կյանքի կոչվեն յալվորական խմբակներ, առաջանակ կազմա-
կերպվեն խորհրդային յեվ ՄՏԿ-ներում, լայնորեն ծավալել նրանց մեջ
առաջանակի սոցիալիստական նոր ձեվեր—սոցմեցում, հարվածայնու-
րյուն, բուխերներ, դիմագրկարյան վերացում յեվ այլն:

Վերջապես մեզ հարկավոր է բայլեվիկյան վնականություն բրա-
գործել բնկ. Սալիսի վեց պատմական ցուցմունքներ մեզ առաջանակի
բոլոր բնագավառներում, խորհուրդների առաջանակներում:

Գյուղխորհուրդների ստուգատեսն անպայման վերջացավ դրական
արդյունքներով: Այն հարուստ փորձը և խնդիրները, վորոնք առաջա-
դրել է ստուգատեսը, անհրաժեշտ է, վոր մեր կուսակցական կազմա-
կերպությունները, խորհրդային մարմինները մինչև վերջը ոգտագործեն
և անհրաժեշտ ձեռնարկումների միջոցով գյուղխորհուրդների աշխա-
տանքների մեջ առաջ բերեն վճռական բեկում, անողոր պալքարով մին-

չեզ վերջը ջախջախելով ոպորտունիստական բոլոր տեսակի արգելքներն այդ բնագավառում:

Մենք թեակոխել ենք հնգամյակի չորրորդ, ավարտական տարին: 1932 թ. ժողովրդական տնտեսության պլանի իրագործումը մեզ ներք պահանջում է ուժերի հսկայական լարում:

Մեր կուսակցության 8-րդ համագումարն իր վերոշումներով տվել է մեզ հետագա աշխատանքների հույակապ ծրագիր: Այդ բայժ շեվիկյան դիրքերի վերադարձի նշանաբանի տակ, կուսակցության լենինյան շտաբի և առաջնորդի ցուցմունքների կատարումով մենք մեր գյուղ-խորհուրդների աշխատանքները պետք է այնպես վերակառուցենք, վոր խորհուրդները դառնան գյուղի մարտական որգաններ՝ առաջադրված խնդիրները լիակատար կենսագործելու ասպարիզում:

9. ՍՍՍՐՈՒՑՅԱՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

1. Գյուղական խորհուրդների-ստուգատեսի կամ պանիայի հանրապետական հանձնաժողովի գործունեության մասին. 2. Կամ պանիայի ձեռնարկման ժամկետները յիվ նախապատրաստական աշխատանքի երջաններում. 3. Առաջադրված կազմակերպումը գյուղում՝ ստուգատես-հանձնաժողովների կազմակերպումը. 4. Բերքագների լուստրիցիները յեվ 5. Վերջիններիս առաջադրված մեքողները:

1.

Գյուղական խորհուրդների ստուգատեսի-միամյակի հանրապետական հանձնաժողովը կազմակերպված է ոգոստոսի 17-ին՝ Հայկենտգործկոմի փոքր նախագահության նիստում՝ վեց հոգուց:

Այդ նույն նիստում միամյակը կատարելու համար մոբիլիզացիայի լին լինթարկված կենտգործկոմի նախագահության անդամները, Կազմաթվի հրահանգիչները կցելով շրջաններին և պատասխանատու դարձնելով նրանց այդ աշխատանքի համար:

Ոգոստոսի 20-ին հրավիրված է առաջին խորհրդակցությունը՝ ստուգատեսի մասնաշաղկանացման և նրա խնդիրների պարզաբանման կազմակցությամբ՝ հատկապես հանրապետական հիմնարկների ներկայացուցիչների համար, ուր հատուկ ղեկուցում է տվել Անդրկենտգործկոմի ներկայացուցիչը:

Ապա նույն ամսի 21-ին հրավիրված է մամուլի ներկայացուցիչների խորհրդակցություն և մի առանձին խորհրդակցություն Հոգեդկոմառում, ուր նույնպես ղեկուցել է Անդրկենտգործկոմի ներկայացուցիչը:

Այդ խորհրդակցություններով և մամուլի միջոցով սկսվում է ստուգատեսի մասնաշաղկանացման աշխատանքը կենտրոնում և հասարակության ստեղծումը նրա շուրջը:

Սակայն այստեղ պետք է նկատել, վոր չնայած ստուգատեսի շուրջը ստեղծված միանգամայն դրական մթնոլ բտին՝ և այդ կամպանիայի կարևորությամբ, աշխատանքներով կենտրոնական մարմինների մասնակցությունը սկզբից մինչև վերջ արտահայտվեց պատասխով կերպով և յեթև հաշվի չառնենք նրանց կողմից ստուգատեսի խնդիրներ:

քով հրավիրված այն մի քանի նեղ ժողովները, նիստերը և կառավարված գործադրմանը (Ախտոզկոմատ) այդ դեպքում այդ մարմինները կարող ենք ասել, վոր վոչնչից վոչինչ չեն արել:

Նույնը նաև լենտրոնական ստո. գետնա հանձնաժողովը. չնայած նրա պաշտոնական գոյություն, այդ հանձնաժողովը փաստորեն հանդես չեկավ, վորպես ոպերատիվ մարմին և ստուգատեսի կամ պատկերի զեկավարություն ծանուցությունը բացառապես տարել և կազմաթիւնը, եր փոքրիկ հաստիքով:

Այդ բաժնի միջոցով և, նախ մշակվել և ուղարկվել տեղերին ամբողջ գրագրական նյութերը, թեղիաները, չրգարեռականները, հրահանքներ և ապա կենդանի ղեկավարություն քննադատում: Կառավարված բոլոր գործողությունները կարգավորվել են բացառապես նրա միջոցով՝ իր գծով կատարելով մշտական այցելություններ՝ այդ նպատակով ոգտագործելով բաժնի ինչպիսի պատասխանատու այնպես ել վերջին տեխնիկական աշխատակիցներին:

Այդ բաժնի միջոցով և կարգավորված և աշխատանքի դրված ինֆորմացիայի գործը՝ ոգտագործելով ինչպես մամուլը՝ տառնաձին խնդիրները լուսաբանելու մեջ, ցուցով, հատուկ բնութաների համար բաց թողնելով, աչպես ել ռադիոյի ոգտագործումը, վորի միջոցով կազմակերպված և լերկու հատուկ զեկոցումներ՝ ղյուղական խորհուրդներին տառագտեսի խնդիրների և ապա հանրապետական հիմնարկներին ստուգատեսի խնդիրների մասին: Յեկ լերկու անդամ կազմակերպված և ռադիո կանչ, վորից մեկը Անդրկովկասյան, և վորոնց մասնակցել են մի շարք շրջաններ:

Կազմաբաժնի միջոցով միաժամանակ կարգավորված և Կենտրոնի գծով մորիլիզացիայի լենթարկված 25 ընկերություն ստուգատեսի կամ պատկերի աշխատանքները գծով ոգտագործելու խնդիրը, վորոնք գրտնրվում են ինչ շրջաններում քաղաքական-տնտեսական կամ պատկերները ղեկավարման աշխատանքներով:

Շրջանների վերաբերմամբ բաժնի կենդանի ղեկավարությունը իրականացվել և գործողումներով վորոնք կատարվել են հաճախակի և ընդամին նրանց թիվը 30-ից անց ե: Սակայն այստեղ պետք և նկատել, վոր այդ այցելություններից բոլոր շրջանները չեն ոգտվել, կան շրջաններ, ուր բոլորովին այցելություն չի կատարված և դրան հակառակ՝ կան այնպիսի շրջաններ, ուր լիդել են մի քանի այցելություններ միաժամանակ (Լենինական, Իջևան, Աղբաբա և այլն):

Անցնելով Անդրկենտգործկոմի ղեկավարություն խնդրին, պետք և արձանագրել, վոր այդպիսին սկզբից մինչև վերջ լիդել և ոպերատիվ, նախ պահպանված և մեղ հետ գրավոր—ձեռն կաղ և ոպա

ստուգատեսի վերաբերյալ հանձնարարություններով մեղ մշտապես այցելել են նրանց հրահանգիչները. կազմաբաժնի վարիչը, նրա տեղակալը, հաճախ միջանի որով մնալով սեղ մոտ աշխատելու:

Բացի այդ, Անդրկենտգործկոմի նախաձեռնությամբ հրավիրված են նաև չորս խմբակային ժողովներ, այդ ժողովներից մեկը հրավիրված և Գորիսում, վորպիսի հեռավոր վայրում նույնիսկ Անդրկենտգործկոմը ունեցել և իր ներկայացուցիչը:

Սնացյալ խմբակային ժողովներից մեկը հրավիրված և Լենինականում (մասնակցությունը՝ Արիկի և Մարտունու շրջագործկոմների), մյուսը Ղարաքիլիսայում (Ալահվերդի և Ստեփանավան), ապա վերջինը Հայկենտգործկոմում, վորին մասնակցելին 12 շրջագործկոմներ: Պետք և նկատել վոր հիշյալ խմբակային ժողովների նշանակությունը լիդել և խոշոր այն իմաստով, վոր ժամանակին առաջացրին զգալի բեկում կամ պանիայի աշխատանքներում:

Սակայն պետք և նշել, վոր Անդրկենտգործկոմի կողմից մորիլիզացիայի լենթարկված պատասխանատու ընկերները այցելությունները կատարվոր կերպով չկատարվեցին և մեր շրջաններին ամբողջված ընկերներից քչերը տեղերում յեղան:

II.

Անդրկենտգործկոմի և Հայկենտգործկոմի վորոշումներով ոգտագտեսի խորհուրդների ստուգատեսի մի ամսյակը սահմանված և ոգտատեսի 20-ից, Այդ ժամանակվանից սկսվում և ստուգատեսի նախապատրաստական աշխատանքները:

Ստորև բերված աղյուսակը (Ձ 1) ցույց և տալիս այն մեծ աշխատանքը, վոր կատարել են տեղերը:

Ամենից առաջ ինչպես պարզվում և աղյուսակից կամ պանիայի գործնական ձեռնարկումները շրջաններում սկսվել են տարբեր ժամանակաշրջաններում Այսպես բերված 21 շրջաններից 10 շրջանը սկսել են ժամանակին կամ շատ անշաճ ուշացումներով: Այդ տեսակետից լավագույն շրջաններ պետք և համարել Ղարաքիլիսան, Կոտայքը, Լենինականը, Դիլիջանը, Արարանը, Իջևանը և այլն:

Սակայն նույն աղյուսակից յերևում և, վոր մենք ունենք նաև շրջաններ, վորոնք մեծ ուշացումներով են սկսել ստուգատեսը: Որին նաև կան շրջաններ, վորոնք անցում են սահմանից և աչքի յեն դառնում այնպիսի չափով, վոր չի կարելի չտեսնել նրանցում ստուգատեսի նշանակության ոպերատիվատական թերազնահատություն: Թալինի շրջանը ստուգատեսին ձեռնարկում և սեպտեմբերի 23-ին կամ Ղափանը՝ 20-ին, սահմանված ժամանակից մոտ մեկ ամիս հետո, բոլոր

Ստուգատեսի սկիզբը քս օրշաճեերի.

Աղյուսակ № 1

Գործարարի անունը	Շրջաններ անուններ	Ցելը և սկզբը կամպանիան	Նախագահության նկատներ	Պետական նկատներ	Շրջ. ակտիվի նկատներ	Գյուղ. բնակչ. նախ քաղաք. կամ և կենտրոն. բնակչ. քաղաք. կյուրտ. նախագահ Քանի նգի և ու ղարկված ստուգա- տանքի կազմակերպիչ Մասնակցությունը թիվը	Ծանոթություն
1	Ղափան	20 սեպտ.	1	—	1	—	149
2	Մարտունի	8 »	1	—	1	—	85
3	Արթիկ	9 »	1	—	1	46	75
4	Կոտայք	20 սեպտ.	1	—	1	2	27 92
5	Լեւոնական	24 »	1	—	1	—	20
6	Աշտարակ	5 հոկտ.	1	—	—	1	— 35
7	Մեղրի	16 սեպտ.	1	—	1	—	18 25
8	Դաւադաղ	5 »	1	—	1	1	48 105
9	Ն. Սիւտա	27 սեպտ.	1	—	—	1	—
10	Շամշադին	5 նոյեմբ.	1	—	—	1	—
11	Ալաշա	28 սեպտ.	1	—	—	1	20
12	Գորիս	4 սեպտ.	1	—	—	1	—
13	Սիսիան	1 »	1	—	1	1	27
14	Ղուրդուղուլի	28 սեպտ.	1	—	1	1	—
15	Վաղարշապատ	25 »	1	—	1	2	— 125
16	Թալին	23 սեպտ.	1	—	—	1	—
17	Բաղրաշեն	10 »	1	—	—	1	— 50
18	Ղարաբաղ	20 սեպտ.	1	—	1	1	20
19	Դիլիջան	27 »	1	—	1	—	27 35
20	Աբաբան	24 »	1	—	—	1	—
21	Իջևան	25 »	1	—	1	—	17 45
Ընդամենը		—	21	—	13	19	270 821

ընդհանուր առաջադրանքներ չեն. չէ՞ վոր այդ յերկու շրջաններն
եւ հենց կամպանիայի սկզբից բացառւոյալ կերպով թերագնահատեցին
նրա նշանակությունը «Մինք ուժեւ չունենք, դուք նստեք և կիրառեք
այդ կամպանիան» հայտարարել և Թալինի գործկոմը կենտրոնացրեցին
հրահանգներ, իսկ իր հերթին Ղափանի շրջգործկոմը հեռագրում եր
հետաձգել կամպանիան հոկտեմբեր ամսին:

Ոգորտաւնխատական գանդաղկոտութունից զերծ չեն նաև Մեղրիի

շրջանը, ուր ստուգատեսը ձեռնարկվել և սեպտեմբերի 16-ից, կամ
Ստեփանավանի, ուր առանձին գյուղերում (Այգարբեկ, Պրիվ-նո և
այլն) մինչև սեպտեմբերի 21-ը նույնիսկ ստուգատեսի հրահանգը
քննութան առնված չի լինել, իսկ ընդհանրապես ամբողջ շրջանում
մինչև սեպտեմբերի 10-ը ըստ հյուսիսյան դեռ աշխատանքները սկսված
չեն:

Նույն աղյուսակը ցույց է տալիս, վոր շրջանները բավականին
լուրջ ուղք են դարձել ստուգատեսի նախապատրաստական աշխա-
տանքների վրա:

Այսպես շրջագործները լայնացրած նախագահութան նիստեր
ունեցել են բոլոր շրջանները անխտիր:

Այնուհետև հրավիրված են շրջանային ակտիվի խորհրդակցու-
թյուններ. այդպիսի խորհրդակցութուններ թեպետ տեղեկագրի 21
շրջաններից միայն 13-ի համար է նշված, սակայն ավելի պետք է ըն-
դունել, վորովհետև շրջագործների կողմից շատ հաճախ մասնակցու-
թյան է տրված և չի հիշատակված աղմուսին. իսկ վերոհիշյալ տեղե-
կությունները քաղված են նրանց գեղուցագրերից:

Բացի այդ խորհրդակցություններից, հրավիրված են նաև շրջա-
նային կենտրոններում գյուղի ակտիվի խորհրդակցութուններ, վորոնց
մասնակցել են գյուղխորհուրդների նախագահ-քարտուղարներ, կամ և
ԼԿՑԵՄ բժիշկներ քարտուղարներ և կուտակությունների նախագահները.
այդպիսի խորհրդակցություններ նույնպես տեղի չեն ունեցել շրջան-
ների մեծագույն մասում, իսկ վրսանց կողմից հրավիրված են 2-ական
անգամ (կոտայք, Վաղարշապատ):

Խորհրդակցություններին մասնակցողների թվական տվյալները
ըստ շրջանների լրիվ չեն, սակայն լեզա թվերն են, ցույց են տալիս,
վոր շրջանի և գյուղի ակտիվը կամպանիային լայն մասնակցութուն
է ցուցաբերել:

Երկրորդը հրավիրված այդ խորհրդակցությունների
քննութան խնդիրներն են հանդիսացել ստուգատեսի մասնակա-
նացումը և նրա հետ կապված հարցերը՝ կցված ընկերների, ստուգա-
տեսի հաձնաժողովների, քրիզագների անխտիր և այլն:

Կամպանիայի նախապատրաստան կարեւոր հարցերից մեկն էլ
ընկերների մորթիկացիան է. թեպետև տեղեկագրի թվական տվյալ-
ները հստակ են միայն 10 շրջանների մասին, սակայն փաստ է, վոր
բոլոր շրջաններում էլ այդպիսի կարեւոր կատարվել են, վորի միջոցով
և իրականացվել և շրջանի ղեկավարությունը գյուղերի նկատմամբ:

Յեթե չընդունենք վոր անխտիր բոլոր շրջաններում գյուղերը
ապահովված են յեղել 1-ական կցվածով, համաձայն դեպ 2—3 գյուղի

վածությունը և հանդես չեկել. մի դեպքում ծավալված է յեղեղ ավելի լայն չափերով ընդգրկելով գյուղական կազմակերպությունների բոլոր ազակները, մյուս դեպքում ավելի նվազ և վերջապես թույլ...

Հետևյալ մեջբերումները վերոշարժակներ են տալիս այն մասին, թե ինչպես է կազմակերպված և ինչպիսի արձականք է գտել կամ պանիան ստուգատեսի տեսակետից ավելի առաջավոր շրջաններում. Գորիսում՝ բոլոր գյուղերում հրավիրված են հասարակական ժողովներ՝ ստոգատեսի խնդիրների պարզաբանման նպատակներով՝ 3—4 անգամ, վերոնց մասնակցել են՝ 4640 հոգի, նրանցից 1505-ը կոլտնտեսականներ:

Կոտայքում բացի հասարակական ժողովներից ստուգատեսի առթիվ համուկ գեղուցումներ են դրված կուս և ԼԿՑՄ կազմակերպությունների ժողովներում, կոլտնտեսությունների վարչությունների նիստերում, չքավորական խմբակներում, պատգամավորական խմբակներում և այլ կազմակերպություններում:

Լարաբլիսայի շրջանում գեղուցումներ են կազմակերպված գյուղի ակտ վի չքավորական խմբակներ, կոլտնտեսությունների, գյուղխորհրդների հասարակական կազմակերպությունների նիստերում և հասարակական ժողովներում:

Լուրդուղուլիում նախ քան բրիգադների ընտրությունը յուրաքանչյուր գուղում հրավիրել են 3—4 ժողովներ՝ մասսաների և կոլտնտեսականների ակտիվ մասնակցությունը, վորտիդ բնակչության մասնակցությունը հասել է 60—80 տոկոսի. բացարձակ թվերով՝ 27.000 բնակչո թյունից մասնակցելով մոտ՝ 17.500 մարդ:

Այսպիսով՝ յեթե շրջանների թվի գերազանցությամբ գյուղում կամպանիայի կազմակերպության վերաբերյալ ախատանքը ընթանում է բավարար կերպով, խոս իմաստով, վոր առաջ է բերում և ստեղծում նոր շուրջը լայն հասարակայնություն ապա դրան հակառակ մի շարք շրջաններում (Թալին, Ղափան, Աղաբա, Աշտարակ և այլն) շորհիվ շրջանային գործադր կոմիտեների և տեղական այն կազմակերպությունների անբավարար աշխատանքներին, կամպանիան չծավալելով մնում է նեղ շ ջ նակներում՝ հանգելով անբավարար արդյունքների. չպետք է արձանագրել, վոր ստուգատեսի քաղաքական և տնտեսական նշանակո թյունը աշխատավոր բնակչության և կոլտնտեսական մասսաների մեջ լավ չպարզաբանվեց շորհիվ նրան, վոր կցված բնկերները ժամանակին չհղան իրենց տեղերը և մի տեղական կազմակերպությունները, ինչպիսին են Պրոֆմոություն. կուս և կոմսոմոլի բջջները, կոլխոզվարչությունները, գյուղխորհրդի անդամները և մյուս չքավ բական ակտիվը, ակտիվ կերպով չմասնակցեցին ստուգատեսի

աշխատանքներին և ժամանակին դրական կարծիք չստեղծվեց կամպանիայի շուրջը: Աշտարակի շրջագործկոմի այս խոստովանությունը հավասար չափով վերաբերում է նաև Թալինին, Ղափանին և ուրիշներին, վորովհետև միևնույն գործողներով է պայմանավորված և այդ շրջանների աշխատանքների թուլությունը:

Սակայն ինչպես ցույց է տալիս աղյուսակ № 2-ի թվերը, ընդհանուր առմամբ կամպանիան ապահովված է յեղեղ ստուգատեսի կամպանիան լայն մասսայական բնույթ է ստացել այսպես շրջանների վոչ լրիվ տվյալներով ստուգատեսի ժողովների մասնակցել են 55,371 մարդ, վորոնցից 67,6 տոկոսը կազմում են կոլխոզներին—վորով ակնհայտ է դառնում գյուղական հիմնական մասսայի մասնակցությունը փաստը...

Մասսայի ակտիվության կարևոր նշաններից մեկն էլ արտահայտվողների փաստն է, վորոնց թիվը կազմում է 8903 կամ մասնակցների 16,1 տոկոսը:

IV.

Բրիգադների կազմակերպումը տարվել է ըստ առանձին աշխատանքային բնագավառների, սակայն տարբեր շրջաններում տարբեր միևնույն-մաքսիմումով: Այսպես, Բասարգեչարի շրջանում միևնույն կազմում է՝ 6, իսկ մաքսիմումը՝ 7, Մարտունիի շրջանում միևնույնը՝ 3, մաքսիմումը՝ 6, Ն. Ախտալի շրջանում՝ 4 և 8, Դաբալագյաղում՝ 3 և 7, Կոտայքում նույնպես, Ղափանում 5 և 7 և այլն: Իսկ բրիգադների հիմնական տեսակներն են.

1. Գյուղխորհրդների սեկցիոն աշխատանքներն ստուգող.
2. Մթերուցների և դրամ. միջոցների մոբիլիզացիայի պլաններն ստուգող.
3. Կոլտնտյարժման հետ կապված խնդիրներն ստուգող.
4. Պարտուսի գործը ստուգող.
5. Ճանապարհաշինարարական աշխատանքներն ստուգող.
6. Չքավորական խմբակների աշխատանքներն ստուգող.
7. Աղգային փոքրամասնություն.
8. Նախագների ստուգման:

Բրիգադների կազմը միջին թվով հասնում է 3—5-ի՝ զանազան կազմակերպություններից, վորոնք բրիգադների մեջ են անցել կամավոր ընտրական հիմունքներով. «բրիգադները կազմակերպելիս նրանց մեջ մտնելու ցանկություն հայտնողների թիվը այնքան մեծ էր, վոր բոլորին ընդունելու հնարավորություն դեպքում կարելի էլիներ նախատեսված 5 բրիգադներին փոխարեն կազմակերպել 15-ը» (Լուրդուղուլիի գեղուցագրից):

սաբակութիւններն կողմից»—Վաղարշապատի ղեկուցագրից:

Շամշադինում՝ սեկցիաների աշխատանքների ստուգումից հետո, ստուգման արդունքների մասին բրիգադներին կողմից ղեկուցումներ են դրվել սեկցիաների նիստերում արվել են կոնկրետ առաջադրու-թյուններ և աշխատանքի ծրագրեր են մշակվել բոլոր սեկցիաների համար:

Կան դեպքեր սակայն, վոր ստուգատեսին մոտեցել են նեղ ըմ-բռնումով, տալով նրան ռեկվիզիտ բնույթ—«մի քանի գյուղերում՝ Արշուտ, Նանջուղաղ, Աֆանդի, Հալալար՝ ստուգումները կատարվել են ապարտապիս ռեկվիզիտ ձևով, առանց իրադեկ դարձնելու մասնային ստուգատեսի ընթացքի և արդունքների մասին և կամ՝ Վորդնավ, Դարբազ, Բզովդալ, Դամշկուտ և Սպիտակ գյուղերում բրի-գադները վոչ մի գործնական աջակցություն չեն ցույց տվել գյուղ-խորհրդներին, այլ բավականացել են միայն գյուղխորհրդների աշխա-տանքների մեջ գոյություն ունեցող թերությունները հայտնաբերելով և առաջադրանքներ տալով»—Լարաքիլիսայի ղեկուցումից:

Այդպիսի մոտեցում և սխալներ թույլ են տրվել նաև ուրիշ շրջաններում՝ Լենինականում, Թալինում, Վաղարշապատում և այլն, վորոնք ժամանակին նկատվելով՝ ուղղվել են:

Բրիգադները ինչպես նաև գյուղհանձնաժողովները ունեցել են իրենց սոցալաժամագրերը և սոցմրցումը վորոշ շրջաններում հիմնա-կան մեթոդ է հանդիսացել ստուգատեսի ընթացքում. «կամպանիայի ընթացքում ծավալված է սոցմրցումն ու հարվածայնությունը, կնքված են պայմանագրեր և մրցման մեջ են մտել գյուղ-գյուղի հետ, սեկ-ցիան-սեկցիայի հետ, խորհուրդ-խորհրդի և այլն»—Շամշադինի ղե-կուցումից:

Բասարգեչարում մի շարք գյուղխորհուրդներ իրենց աշխատանք-ների ընթացքում նույնպես կիրարկել են սոցմրցումը՝ մրցման հրա-վերելով հարևան գյուղերին և առանձին բրիգադներին (Մ. Մադ-բա, Ն. Զաղալու, Զիլ, Փամբակ, Բաբաջան և այլն գյուղեր):

«Շրջանհանձնաժողովն իր աշխատանքի հիմնական մեթոդն է հա-մարել սոց-մրցումն ու հարվածայնությունը. սոցմրցման պայմանագրեր են ունեցել ինչպես առանձին բրիգադները: նույնպես ստուգատես հանձնաժողովները. սահմանափակ թվով չեղել են նաև անհատական պայմանագրեր».—Կոտայքի ղեկուցագրից:

Բայց այդպես չե պատկերը ընդհանրապես. դեռ իր ժամանակին կենսագործկոմի կողմից արձանագրված է լեղել, վոր «մի շարք շրջան-ներում անբավարար է ընթանում ստուգատեսի աշխատանքների ուղ-ղությամբ սոցմրցումն ու հարվածայնությունը. այդ աշխատանքները

դեռ չեն հասել մինչև գյուղխորհուրդ, նրան կից սեկցիան, ստուգա-տեսի հանձնաժողով, նրա բրիգադները և այլն. մինչև իսկ ստուգա-տեսի շրջանային հանձնաժողովներից շատերը չեն կնքել սոցմրցման պայմանագրեր շրջանների և հարևան հանրապետութայնների հետ»—խորհուրդների ստուգատեսի կամպանիայի ընթացքը Հայաստանում—բյուլետեն № 1, էջ 11:

Շրջանային ստուգատես—հանձնաժողովները յերես դարձրին դեպի սոցմրցումն և կենսագործկոմում հրավիրված խորհրդակցութայն (30 սեպտեմբերի 1931 թ.) ժամանակ սոցմրցութայն պայմանագրեր կապեցին իրար հետ-թվով 12 շրջանհանձնաժողովներ:

Սակայն գյուղերում ստուգատեսի ուղղությամբ սոցմրցումն ու հարվածայնությունը չծավալվեց լայն չափով և դարձյալ մնաց թույլ վիճակում. «ստուգատես հանձնաժողովների աշխատանքները վերաբերմունքի շնորհիվ, չնայած նրան, վոր թե հրահանգչական խորհրդակցություն-ներում, գյուղական ժողովներում և թե առաջադրված աշխատանքի ծրագրում բացատրված է սոցմրցման և հարվածայնության դերը գյուղխորհրդների աշխատանքների ստուգատեսի ընթացքում, այնու-ամենայնիվ այդ ուղղությամբ աշխատանքը չծավալվեց»—Սիսիանի ղեկուցագրից:

ԳԼՈՒԽ Բ.

1. Շրջանային կազմակերպությունների մասնակցությունը ստուգատեսի կամպանիային. 2. Շրջանային հիմնարկների ստուգումներ. 3. Շրջսու-գատեսի հանձնաժողովների ղեկավարությունը գյուղական հանձնաժողովնե-րին յեվ 4. Շրջանների նկատմամբ հանր. մարմինների ղեկավարության ասպարիզում նկատված քեռություններ:

1.

Շրջանային կազմակերպությունների մասնակցությունը ստուգա-տեսին ընդհանրապես թույլ է տրտահալվել. դեռ իր ժամանակին կենսագործկոմի կողմից արձանագրվելով այդ փաստը (գյուղխորհրդնե-րի միամսյա ստուգատեսի կամպանիայի ընթացքը Հայաստանում. բյուլետեն № 1, էջ 13) շրջանների ուղադրությունը հրավերեց ալլ խնդրի վրա—բայց դարձյալ աննշան բարեփոխությունով շարունակ-վեց ճախկին դրությունը և շրջանային կազմակերպությունները պաս-սիվ վերաբերմունք ցուցաբերեցին:

Աննշան բացառություններով (Շամշադին-Աղբաբա) բոլոր շրջ-աններում աչքի է ընկնում պրոֆմիությունների ու մնացյալ կազ-մակերպությունների անբավարար աշխատանքն ու պասսիվությունը.

և միայն ստուգատեսի ընթացքում շրջագործկոմները կուտ և ԼԿՅՆՄ կազմակերպություններն են, վոր վերջնում են ստուգատեսի ծանրությունը և եկամուտներն մասնակցում այդ աշխատանքներին մինչև կամպանիայի վերջը։ «Չըջանային կազմակերպությունների մասնակցությունը ստուգատեսի աշխատանքներին վոչնչով չի արտահայտվել, մասնավորապես պրոֆկազմակերպությունները, վորոնք կամպանիայի սկզբից մինչև վերջը բացարձակապես վոչ մի մասնակցություն չեն ցուցաբերել ստուգատեսի աշխատանքներին։

Բավարար չափով ոժանդակել են կոլտնտըշմիությունն և տեղերում գյուղական օւսուցիչները»։—Բասարգեչարի զեկուցագրից։

Ն. Բալազետի շրջագործկոմը մատնանշելով կուտ-ԼԿՅՆՄ կազմակերպությունների ակտիվ մասնակցությունը, բրիգադների և առանձին ընկերների գյուղերն ուղարկելու միջոցով, արձանագրում է պրոֆ և կին կազմակերպությունների անբավարար մասնակցությունը, վորոնք «իրենց գծով և վոչ մի բրիգադ կամ առանձին ընկեր գյուղ չեն ուղարկել» և նույնիսկ «իրենց կողմից քննության չեն առել ստուգատեսի խնդիրը»։ Իսկ գյուղական կազմակերպություններից «անբավարար է լինել չքավարական խմբակների, կանանց պատգ. ժողովների և վորոշ գյուղերում կոլտնտեսականների մասնակցությունը՝ բացի ԼԿՅՆՄ և կուտ կազմակերպություններից»։

Գործիսում հասարակական բոլոր կազմակերպությունների մասնակցությունը յեղել է անբավարար և միայն շրջագործկոմի տեղկոմն է, վոր կազմակերպել է 5 բրիգադներ՝ ստուգատեսին աջակցելու համար։

«Միաժամանակ պետք է արձանագրել, վոր շրջկազմակերպությունները ստուգատեսի աշխատանքներին քիչ մասնակցություն են ունեցել։ չի յեղել շրջանային վորեն կազմակերպություն, վորն առանձնապես ծրագրային կարգով մասնակցել ստուգատեսի աշխատանքներին։ Հիշյալների մասնակցությունը արտահայտվել է նրանով, վոր աշխատակիցներ են արամադրել շրջստուգատեսի հանձնաժողովին»։—Կոտայքի զեկուցագրից։

Վաղարշապատի շրջագործկոմը նշելով կուտ-ԼԿՅՆՄ կազմակերպությունների և չքավորական խմբակների բավարար մասնակցությունը արձանագրում է. «ստուգատեսի գործնական աշխատանքներին մասնակցել են նաև պրոֆ կազմակերպությունները, շրջանային զեկավար ընկերները, իսկ այդ կազմակերպությունների ստորին ողակները (տեղկոմներ, լիազորներ—կոլեկտիվի անդամներ) ինչպես նաև մյուս հասարակական կազմակերպությունները ստուգատեսին մասնակցել են շատ թույլ»։

«Ստուգատեսի ընթացքում, այլ շրջանային կազմակերպությունների աշխատանքը, բացի կուտ-ԼԿՅՆՄ կազմակերպությունների, շրջանային թերթի և շրջկոլսովմիության, յեղել է անբավարար. մեզ չի հաջողվել խորը կազմակերպությունների յերեսը դարձնել դեպի ստուգատեսը և ապահովել նրանց անմիջական մասնակցությունը»։—Ղարաքիլիսայի զեկուցագրից։

II.

Շրջանային ստուգատեսի հանձնաժողովների զեկավարությունը առբեր շրջաններում տարբեր պատկեր է ներկայացնում. սակայն դրանք հիմնականում հանգում են մի քանի ձևերի.

ա) գրավոր և կենդանի հրահանգչական կապ, վերջինս իրականացնելով կցված ընկերների և ոժանդակ բրիգադների միջոցով.

բ) շրջանային խորհրդակցություններ, հատկապես հրավիրված ստուգատեսի կամպանիայի ընթացքը պարզելու և հարակից խնդիրների քննության նպատակներով.

գ) շրջագործկոմների թուղթիկ նիստեր, հրավիրված գյուղերում.

դ) գյուղստուգատեսի հանձնաժողովների զեկուցումներ՝ շրջանաձևաժողովների նիստերում։

Վերջին ձևը լայն կիրառվում չի ստացել և այդ հանգամանքը ժամանակին նկատվելով՝ Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի կողմից է տես և դրվել վորոշ շրջանների. (Ղուրդուղուլի, Վաղպատ, Ախտա—Դիլիշան)։

Կենդանի կապի պահպանման տեսակետից նույնպես բացեր արտահայտվել են, վորոնք մեծ մասամբ արդյունք են կցված ընկերների վոչ նպատակահարմար ոգտագործման, նրանց ուշ տեղերը մեկնելուն (Վաղպատ, Ալլահվերդի, Աշտաբակ)։

Առանձին շրջաններում զեկավարության պատկերը հետևյալն է. «գյուղական հանձնաժողովների աշխատանքները ուժեղացնելու և զեկավարելու համար 2 անգամ հրավիրված են գյուղստուգատեսի հանձնաժողովների և գյուղակալի խորհրդակցություններ, ուր լսվել են գյուղահանձնաժողովների զեկուցումները. մեկ անգամ հրավիրվել է քննաշրջանային հավաք, վորտեղ նույնպես լսվել են տեղերի զեկուցումներ, հրավիրված շրջանային խորհրդակցություններին յուրաքանչյուր անգամ մասնակցել են 90—120 հոգի, իսկ քննաշրջանային 20—30 հոգի։ Ստուգատեսի աշխատանքները տեղերում ստուգելու և կոլսովադրվում աշխուժացնելու և աշխատավորությունը շրջագործկոմի վորոշումներին տեղյակ պահելու նպատակով կամպանիայի ընթացքում վեց անգամ շրջագործկոմի նախագահության նիստեր

անքը հրավիրված են գլուղերում, վորտեղ լսվել են գլուղխորհուրդները և կոլտոգվարչությունների ղեկուցումները...»—Վաղպատի ղեկուցագրից:

Ղուրդուղուլում՝ ստուգատեսի ընթացքում՝ հրավիրվել են 2 խորհրդակցություններ՝ գլուղխորհուրդների նախագահների, կոլտոնտ-վորչությունների նախագահների, կցված ընկերների, կուս և ԼԿՑԵՄ բլիշների քարտուղարների, կարմիր պարտիզանների և կ. բանակա-յիկների մասնակցությամբ, ուր քննության են առնվել ստուգատեսի ընթացքում նկատված թերությունները և լսվել և 4 գլուղխորհուրդի ղեկուցում: Բացի այդ յեղել և «ամենորչա հետեվողական և ուժեղ ղեկավարութուն, վորն արտահայտվել և շրջստուգատեսի հանձնաժո-ղովի անդամների և նրա նախագահի անհատական շրջագլուխութուն-ներով և աշխատանքով»—Ղուրդուղուլու ղեկուցագրից:

«Շրջանաձևաժողովը գլուղհանձնաժողովներին ղեկավարել և հրա-հանգիչների և բրիգադների միջոցով, բացի այդ 2 անգամ շրջկենտ-րոնում խորհրդակցություն և հրավիրել գլուղակտիվի մասնակցու-թյամբ... և այլն»—Աղբաբայի ղեկուցագրից:

Գործում շրջանաձևաժողովը ունեցել և 3 նիստեր, ուր լսվել են 7 գլուղհանձնաժողովների ղեկուցումներ՝ ստուգատեսի ընթացքի մա-սին, իսկ Բասարգեչարում շրջանաձևաժողովների ղեկավարությունն արտահայտվել և հետևյալով. «ամբողջած են գլուղերին ընկերներ, տրված և գրավոր հրահանգական ցուցմունքներ. հրավիրված և շրջ-կենտրոնում շրջակտիվի և գլուղհանձնաժողովների նախագահների խորհրդակցություն և բացի այդ լրացուցիչ կերպով գլուղերն են ու-ղարկվել բրիգադներ՝ շրջակտիվից»:

III.

Շրջանային հանձնաժողովների աշխատանքների մեջ և մասնում շրջանային կազմակերպությունների ստուգումը՝ նրանց կողմից շրջա-նային համագումարների վորոշումները կիրառելու ուղղությամբ, վորի համար պետք և կազմվեն խառն-ստուգիչ բրիգադներ՝ գլուղի ներկա-յացուցիչների մասնակցությամբ, նաև շրջգործկոմի յուրաքանչյուր անդամի աշխատանքների ստուգումը՝ նպատակ ունենալով կազմա-կերպել աշխատանքից ամենաշատ խուսափողներին հետ կանչելու պահանջ ներքևից:

Կենտրոնական ստուգատես-հանձնաժողովի հրահանգով ժամա-նակին առաջադրված այդ խնդիրը չկենսագործվելով շրջանների մե-ծամասնության կողմից, բացառությամբ մի քանի շրջանների՝ Կո-տայք, Շամշադին, և այլն, վորոնք միայն մասնակի կերպով ստուգե-

են շրջկազմակերպությունների աշխատանքները՝ առանց այդ շաղկա-պելու շրջգործկոմների անդամների ստուգման հետ-ստուգատեսի կամ-պանիային տրված և նեղ ընտելթ՝ կիրառելով այն միայն գլուղխոր-հուրդների նկատմամբ:

Այդ աշխատանքը ձեռնարկած մի քանի շրջաններում շրջկազմա-կերպությունների աշխատանքներում հետևյալ բացերն են նկատված. Շրջանաձևաժողովը առանձին բրիգադի միջոցով ստուգել և շրջանա-յին կազմակերպությունների աշխատանքները, յեղելով նրանից, թե այդ կազմակերպությունները ինչ չափով են կարողացել գլխավորել մեր հերթական տնտեսական-քաղաքական կամպանիաները, վորոնք տարվում են գլուղում: Ամենից առաջ պետք և մատնանել, վոր ինչ-պես գլուղում, նույնպես և շրջանային կազմակերպությունները չեն ապահովված անհրաժեշտ կադրերով, իսկ նոր կադրեր ստեղծելու ուղ-ղությամբ չափազանց քիչ բան և արված: Յեթե չհաշվենք կոլտոնե-րի գծով բացված 15 որյա հաշվային կուրսերը, ուրիշ ձեռնարկումներ կադրերի պատրաստման գործում չի յեղել: Նույնպես բոլորովին աչքա-թող և արված աղբային փոքրամասնությունից առաջընթաց գործը:

Շատ քիչ բան և արված կանանց առաջընթաց և աշխատանքի ուղարկելու գործում, յեթե չհաշվենք մի քանի ղեկավար:

Շրջկազմակերպությունների կառուցվածքը հիմնականում համա-պատասխանում և առաջադրված խնդիրներին, սակայն պետք և ասել, վոր կան ողակներ, վորոնք թեպետ վերակառուցվել են, սակայն դեռ բավականաչափ ձկուն չեն, որինակ՝ սպառնալի գլուղակա ջանքը, վորը մեծ անելիքներ ունի գլուղի աշխատավորության սպասարկման գործում, բայց մինչև որս այդ աշխատանքները գլուղում չափազանց թույլ են, նույնպես կոլտոգ շրջմիությունը, վորպես ողակ, նա իր աշ-խատանքները վորոշ անդերում թույլ և թույլ:

«Թույլ և ինֆորմացիայի գործը ինչպես գլուղխորհուրդներում, նույն-պես շրջանային կազմակերպություններում և այլն»—Կոտայքի ղեկու-ցագրից:

«Ստուգումներից պարզվեց, վոր մի շաբաթ կազմակերպություն-ներ չեն կարողացել իրենց աշխատանքները վերակառուցել, այն և՛ կոլտնտշրմիությունը չի կարողացել ղեկավարության խնդիրը կանո-նավոր հիմքերի վրա դնել. թույլ և անբավարար և կազմակերպված կուլտուր-կենցաղային խնդիրները կոլտոններում. շատ կոլտոններում աշխատանքի գործավարձային ձեվը աղավաղվել և, իսկ կոլտնտշրմիու-թյունը այդ ժամանակին չի ուղղել:

Շրջկոոպմիության աշխատանքների ստուգման ընթացքում պարզվեց, վոր մի շաբաթ պլաններ կատարվել և գերակատարվել են,

իսկ մի քանի պլաններ, խոշոր ձեղքվածներ ունեն, ինչպիսին է մեղրը կատարվել է 52%-ով, կարտոֆիլ 7,8%-ով, ձու 24,5%-ով:

Հացամթերման աշխատանքները այս կազմակերպությունը չի կարողացել ըայրելիկորեն զլխավորել, նույնիսկ թերի յեն կատարվել կուլակ-ուսնավոր տնտեսությունների հացի կայուն պլանները: Ամբողջ շրջանում հացամթերումը կատարված է 35,5 տոկոսով:

Շրջմիության կողմից աչքաթող է արված և չի կազմակերպված աղատ մթերման դործը:

Այս կազմակերպության մեջ տեղի չեն ունեցել վնասաբերության դեպքեր—անասունների մթերման դործում: Մթերման ընթացքում կորել են անհայտ՝ 13 խոշոր անասուն, 1 ձի, 6 վոչխար և 9 խոզ: Բացի այդ, մթերված անասունները պահվում են անխնամ և ցիր ու ցան:

Շրջկոոպմիության ղեկավարությունը թույլ է չեղել արտադրական ընկերությունների նկատմամբ. բեկում չի առաջացել դրանց աշխատանքներում: Բացակայել է մասսայական ագիտացիոն աշխատանքը—արտադրական ընկերություններում՝ նրանց անդամներից կոլտնտեսությունները ներգրավելու համար:

Փայտվճարների գանձումները չափազանց թույլ է և թողնված է ոպորտունիստական ինքնահոսի:

Ստուգատեսը պարզեց, վոր շրջանի վորոշ հասարակական կազմակերպությունները մատնված են անգործության, նույնիսկ նրանցից մի քանիսը յենթարկվել են լիկվիդացիայի (Փոխդկոմ, Պաշտ-ավիոքիմ, ՄՈՊՐ, Կարմիր խաչ, Կորչի անգրագիտություն)։—Շամշադինի գեկուցազրից:

Թալինի շրջանում թեպետ չի կատարված շրջկազմակերպությունների ոտուգում, բայց, այնպես, գեկուցազրում արձանագրված են մի քանի խնդիրներ «այնուամենայնիվ պետք է արձանագրել, վոր շրջմարմիններից՝ շրջկոլխոզմիությունը, շրջմիությունը դեռ իրենց աշխատանքները չեն վերականգնել այն հաշվով, վոր ի վիճակի լինեն սպասարկել մասսաներին:

Խիստ թույլ են կազմ-մասսայական աշխատանքները զլխավորապես կազրերի պակասության պատճառով, ինչպես նաև թույլ է ինֆորմացիայի գործը տեղերից»:

Ղարաքիլիսայի շրջգործկոմը նույնպես զրել է ալդ խնդիրը իր գեկուցազրում. «ստուգատեսի ընթացքում պարզվեց, վոր շրջանային ապարատները, նույն թվում գործկոմը իր բաժիններով, լրիվ չեն ապահովել ձկուն օպերատիվ ղեկավարությունը գլուղական աշխատանքներում: Ղեկավարման իրերով հիմնական ձև գերազանցել է գրավոր ղեկավարությունը...»:

Շրջանների նկատմամբ հանրապետական մարմինների ղեկավարությունը գործում շրջգործկոմների կողմից առաջադրվող թերությունները հանգում են մի քանի տեսակների.

ա) կոնկրետ-ոպերատիվ ղեկավարության թուլություն և վորոշ մարմինների կողմից այդպիսինի բացակայությունը.

բ) արվող զիրեկտիվների հակասական բնույթն, ալդ դերեկտիվների կիրառման հնարավորությունների անտեսումն, տրվող պլանների վերաբերմամբ արվող հաճախակի փոփոխությունները, հակասական կարգադրություններն և այլն.

գ) բյուրոկրատիզմ-ձգձգումներ և այլն:

Այդ յեռեվույրները կոնկրետ ուղեակներով՝ հետևյալներն են.

«Ամենայն վճռականությունը կարող ենք հայտարարել, վոր չի կատարված կուսակցության հիմնական վորոշումներից մեկը, կառված ուսյոնացման հետ. կենարոնական ապարատները դեռ չեն կարողացել դարձնել յերեսները դեպի ուսյոն, դեպի գյուղ, վերականգնել աշխատանքները այնպես, վոր մաքսիմում նպաստի տեղերում տարվող խոշոր քաղ. տնտեսական աշխատանքներին:

Չափազանցություն չի լինի լեթե ասենք, վոր մի շարք հանրապետական կազմակերպություններ, դեռ լրիվ ծանոթ չեն Հայաստանի ֆիզիքական-տնտեսական աշխարհագրությանը, կառված ուսյոնացման հետ—որինակ՝ Մատթողկոմատը, Մայուզմասոն, Հացանասնապահական միությունը չգիտեն, վոր Ղարաքիլիսայի շրջանում տնտեսապահական սովխոզներ չկան և չգիտնալու հետեվանքով մթերման պլաններ են տալիս, պահանջում են 1919 ցենտ. սովխոզներից միս, կամ չգիտեն, վոր մեր շրջանը վերջի հաշվածման տվյալներով (վորի պատճենները գտնվում են Պետպլանում և Ֆինոթղկոմատում) ունի միայն 710 խոզ, պահանջում են մթերել 1500 խոզ կամ 1100 ձիուց մթերել 160 ցենտներ մաղ և մի շարք ալլ խնդիրներ...»

«Տարրերնակ չե՞ միթե այն հանգամանքը, վոր մեր շրջանում, վորտեղ կառուցվում են մի շարք գիղատներ (Գիմշին, Ձորագես, Գրանիտ և այլն) և բանվորական ձեռքերի սուր կարիք է զգացվում, առաջարկվում է մեղ ապահովել բանվորական ձեռքով դները, իսկ մեղ բանվորական ձեռքեր առաջարկվում է Շամշադինից, կամ մեր շրջանում կառուցվող այս կամ այն շինարարության ժամանակին տվարտելու պատասխանատվությունը դրվում է մի ալլ հարեվան շրջանի վրա».—Ղարաքիլիսայի գեկուցազրից:

Կոտայքը շոշափելով կենտրոնական մարմինների դեկավարու-
թյան խնդիրը—արձանագրում է «կենտ. մարմինները, կենտրոնական
ու ժողովրդականները թույլ դեկավարութուն են ցույց տվել պլանները
գծով—բացառությամբ Ֆինտոդկոմատի, վորն ունեցել է կենդանի
կապ կցված ընկերով միջոցով, Որինակ Հոդոդկոմատը վոչ գաղափարա-
ցանի վոչ բերքահավաքի և վոչ ել աշխատանքների ընթացքում չի ու-
նեցել կենդանի կապ և վոչ մի մարդ չի ուղարկել տեղում ցուցմունք-
ներ տալու»:

Մի ուրիշ խնդիր, մի շարք հիմնարկների և մարմինների կողմից
ըջանին տրվում են պլաններ. այդ պլանները համապատասխան մար-
մինների հետ չհամաձայնեցնելու հետևանքով ըջանը ստիպած է լի-
նում պլանները հաճախակի փոփոխության յենթարկել: Այդպես են
վարվում Կոլխոզկենտրոնը, Հացանառնապահական միութունը և այլն,
վորոնք իրենց պլանները չհամաձայնեցնելով Հոդոդկոմատի հետ ու-
ղարկում են ըջան, վորից հետո Հոդոդկոմատը առաջադրում է իր
պլանները և այդպիսով խառնաշփոթ դրութուն են ստեղծվում:

Պլանները հաճախակի փոփոխության յենթարկվելու յերևույթը
արձանագրում են նաև Մարտունին, Նոր-Բայադետը, Դիլիջան և այլ
ըջաններ, վորոնցից Դիլիջանը արձանագրում է. «Ֆինտոդկոմատը
դեռ սեպտեմբեր ամսին ուղարկել է մեզ 4-րդ կվարտալի միջոցների
մոբիլիզացիայի պլանը, վորի հիման վրա մենք դասավորել ենք մեր
ամբողջ աշխատանքները և սոցմրցման ենք հրավիրել մի շարք ըջգործ-
կոմիտեի՝ 4-րդ կվարտալի միջոցի պլանը Հայաստանի Սորհրդայնաց-
ման 11-րդ տարեդարձին կատարելու համար... Այս բոլորից հետո
Ֆինտոդկոմատը նորից նոյեմբերի 6-ին ուղարկում է նոր միջոցի
պլան 4-րդ կվարտալի համար և գրում է մեզ, վոր դա դեռևս վերջ-
նական չէ: Չենք խոսում ել Մատոդկոմատի, Հացանառնապահական
Միության, Սպուդյասույի այն պլանների մասին, վորոնք հաճախ
փոփոխվում են և հնարավորութուն չեն տալիս մեզ՝ աշխատանքները
կատարելու պլանային ձևով»:

Վաղարշապատը նշում է Հայճանտրանսի թույլ դեկավարութունը
ըջանի ճանապարհա-շինարարական աշխատանքներին, վորի հետե-
վանքով պլանով նախատեսված շինարարութունը մնացել է թերա-
վարտ և կատարվել է նախատեսվածի միայն 45%-ը...:

«Վաղարշապատի ըջանը համարվում է մալարիայի վալը և մեր բազ-
միցս գիմուններն Առօրյակոմատին՝ բերքահավաքի ընթացքն ապահո-
վելու նպատակով խինին բաց թողնելու մասին, մնացել են անհետե-
վանք...»:

Արձանագրելով ըջանային կանանց կազմակերպության աշխա-

տանքների թուլությունը նշում է. «մի շարք խոշոր գյուղերում մին-
չեվ որս կազմակերպված չեն, պատգ. խմբակներ և չեն գլխավորել
տեղերի ախտավութունը, մասնավորապես թուրք գյուղերում և այդ
խնդրի վրա համապատասխան ուղարկութուն չի դարձված հանրա-
պետական բանգեղըթանի կողմից»:

ԳԼՈՒԽ Գ.

Դյուղի աշխատանքներում հայտնաբերված բեռնայիններ

I.

Դասակարգային գծի աղավաղումներ (փաստեր)

Այդ կարգի յերևույթներն են.

ա) հոգնավորումը կուլակային-ունևոր տարրերի՝ նրանց տրվող
կայուն առաջադրանքների՝ պլանների կատարման և շերտավորման աշ-
խատանքների ընթացքում և այլն.

բ) գյուղխորհուրդներում խցկված անհարազատ և կուլակային
ազնեություն հանդիսացող տարրերի վատնագությունները՝ ազդեցիկ
ճանապարհով խանգարելու կոլխոզաբոման վերելքը, խափանելու մթե-
րունները, վիժեցնելով պլանների կատարումը և այլն.

գ) կուլակցության գծի և իշխանության կարգադրությունների
խեղաթյուրումներ, չքավոր-միջակային տարրերին շերտավորման կար-
գով ուղեցածների կարգը դասելը, մթերունների պլանները հաջողու-
թյամբ կատարելու միտումով նրանց արհեստականորեն ունևորների
շարքը դասելը և այլն.

դ) մթերման և կուլեկտիվացման բնագավառում վտրարարութուն
և կամավոր սկզբունքի խախտման պրակտիկայի գործադրումը:

Կոնկրետ ոբինակներով դրանք հետևյալներն են՝ «գրեթե բոլոր
գյուղխորհուրդները իրենց աշխատանքների ընթացքում թույլ են տվել
դասակարգային գծի աղավաղումները, ինչպես գյուղի շերտավորման,
նույնպես կոնտրակտացիաների և պլանների կիրարկման գործում: Այս
յերևույթը գրեթե ընդհանուր է բոլոր գյուղերի համար: Սխալ շերտա-
վորման պատճառով մի շարք միջակային տնտեսություններ դասվել
են ուղեցածների շարքը և ընդհակառակը — ուղեցածները միջակ-
ային շարքը: Կաթնամթերքների կոնտրակտացիայի ընթացքում շատ
գյուղերում կոնտրակտացիոն պայմանագիր է կապված յեղել մեկ կով
կամ 4 վոչխար ունեցող չքավոր տնտեսությունների հետ. բոլոր մթեր-
ման ժամանակ հաշվի չի առնվել մասմթերմանը հանձնված անասուն-
ները, վորի հետևանքով բոլոր գանձումն մի շարք տնտեսություններից

կատարվել է մինչ մասմթերմանը հանձնված տնտեսողների չեղած քանակի համեմատ: Բացի վերոհիշյալը, ստուգատեսի ընթացքում հայտնաբերվեց վոր մի քանի գյուղերում (Մ. Մաղբա, Վ. Ջաղալու, Ղզլվանք, Տաջքենդ) «Յերբորդ վճռական տարվա փոխառությունը բաժանորդագրությանը անց է կացված ուժացած տնտեսությունների նկատմամբ վարչական մեթոդներով և կայուն առաջադրանքների կարգով և այլն...»: (Բասարգեչարի զեկուցագրից):

Դարալադյազը արձանագրում է. «Եղել են գյուղեր (որինակ՝ Ռինդ) վորտեղ գյուղխորհուրդը, փոխանակ ավակցելու, հակառակ աշխատանք է տարել կոլխոզարժման բնագավառում. խորհրդի անդամներից մի քանիսը պայքարել են կոլխոզի դեմ և աշխատել են քայքայել այն, պաշտպանել են ունեւորներին և կուլակներին շահերը: Խորհրդի 20 անդամներից միայն 7-ն են կոլխոզում»:

Նույն կոլխոզի ներսում ձևակերպվել է առանձին բլոկ — նպատակ ունենալով պայթեցնելու նրան, սակայն անմիջապես կանխվել է:

Շատ գյուղերում խորհուրդները դեպի կուլակ-ուժեւոր տնտեսությունները ունեցել են ոպորտունիստական վերաբերմունք և կայուն առաջադրանքների դանձումը լրիվ չի կատարված: Հասանքենդ գյուղի խորհրդի մի քանի անդամները՝ մթերումների ժամանակ՝ պաշտպանելով գյուղի կուլակ — ունեւորներին, դիմադրել են խորհրդին և խանգարել մթերումը...»:

Արձանագրելով մի շարք գյուղխորհուրդների և արաադր. ընկերությունների ոպորտունիստական գործելակերպը մթերումների գործում Մարտունին բերում է որինակներ՝ «Ղզլխարաբա գյուղխորհուրդը վորոշում է, նկատի ունենալով մեր կուլակ — ունեւոր տնտեսությունների չեղանային մասում գտնվելու հանգամանքը, խնդրել համապատասխան մարմիններին նրանց պլանը պակասացնելու: Նույն գյուղխորհուրդը ունեւորներին վկայական է տվել անասունները վաճառելու»:

Թաղաքենդ գյուղխորհուրդը հաստատել է կուլակի բաժանությունը և միջակ տնտեսություններին տվել է կայուն առաջադրանք և այլն»:

Փորխը արձանագրում է. «Տեղ, Խնձորեսկ և Խանածախ գյուղերում միջակ տնտեսությունները ընկնելով կուլակների ազդեցության տակ ծառայել են նրանց քաղաքական նպատակներին՝ կոլխոզ մտնելու միջոցով նպատակ դնելով քայքայելու նրան ներսից»:

Շատ գյուղխորհուրդներ չեն աշխատել նախադնեով. լեղել են գյուղխորհուրդներ վորոշը հովանավորել են կուլակներին և ունեւոր տնտեսություններին, ինչպիսին է որինակ, Յալլի գյուղը: Յեղել են գյուղխորհրդի անդամներ, վորոշը ընկել են կուլակների ազդեցության տակ, որինակ, Խնձորեսկում, ուր նրանք մտնելով կոլխոզ, հետագայում դուրս

յեկան և վորից որինակ վերցրին մնացյալ աշխատավոր տնտեսությունները»:

Արձանագրելով դասակարգային գծի աղավաղման փաստը, Ղաբաքխան բերում է որինակներ «մթերման պլանները բաշխվել են ուսակադեկայի միջոցով բոլոր գյուղացիների մեջ (Վասկրեսենովկա, Խանջուղադ, Հալլավար), և մթերումների պլանը հաջորդությամբ ավարտելու համար արհեստակտներն միջակ տնտեսություններին զասել են ունեւորների շարքերն և այլն»:

«Ստուգատեսի ընթացքում պարզվեց, վոր մի շարք գյուղերում կոլխոզ վերելք ստեղծելու բնագավառում տեղի չեն ունեցել մեր կուսակցության գծի խեղաթյուրման դեպքեր, ինչպես «Աշտարակում, Կոշում, Ղաբաշլարում, Մաղբա և Ավան գյուղերում, վորտեղ կայուն առաջադրանքները տրված են կուս և կոմսոմոլի մասսաներին դեկրետավորման կարգով աշխատավոր տնտեսություններին կոլխոզ բերելու համար. միտժամանակ հասարակական ժողովներում կազմակերպվել են մրցումներ, մի շարք ընկերների կողմից արվել են խոստումներ՝ թե կոլխոզ յեկող տնտեսությունների հարկերը թեթեւացնում ենք և այլն».— (Աշտարակի զեկուցագրից):

Իջևանի շրջանի Սեքար գյուղում մի կուլակի հարկի ապառքի դիմաց Ֆինրաժինը վերգրում է նրա դորգերը, տալով նրան լրացուցիչ ժամկետ մարելու իր պարտքը: Սակայն գյուղխորհրդի նախագահը յեղելով կուլակի հետ ունեցած անձնական մտերմությունից, ոգնություն է հասնում նրան. նա կարգադրում է գյուղի փոկի նախագահին փոկի Ֆոնդից մարելու կուլակի պարտքը, վորպեսզի նրա դորգերը աճուրդի չհանեն, մինչև վերջինս հնարավորություն ունենա վճարելու (այդ անձնավորությունը հեռացված է նախագահի պաշտոնից):

Այլ ոպորտունիստական վարքագծի ցայտուն նմուշներից մեկն է Աբարանի շրջանի Սամադիվրիշի գյուղխորհուրդի վորոշումն ետյն մասին, վոր գյուղում կուլտնտեսություն կազմակերպելը փաղաժամ է և այդպիսինի զարգացման համար հող չկա: Ապա միանգամայն ցուցանշական է Արթիկի շրջանի Մ. Արխավալի գյուղի խորհրդի վերընտրության փաստը, վորպիսին կատարվեց այդ գյուղխորհրդի աշխատանքներում մի ամբողջ շարք ալ ոպորտունիստական յեղեւթների հայտնաբերման (ամբողջ գյուղխորհրդի կազմով կուլակներին պաշտպանելը, նրանց կայուն առաջադրանքներ չտալը, կուլտնտեսությունը չօժանդակելը, պլանները խափանելը և այլն) հիման վրա:

Ցուցանշական է նաև աշխատանքից հեռացված Շամշադինի շրջագործկոմի նախագահի տեղակալի կատարած ալ ոպորտունիստական արարքները, ինչպես Նավուր գյուղում կուլակներին կուլտնտեսության

մեջ ընդունելը, կամ շրջանի կուլակների հարկի դիմաց վերցված անասունների տերերին վերադարձնելու պահանջ դնելը, վորակելով Թին-բաժնի արարքը «ձախ» քյալադյոգուլթյուն և այլն:

II.

Սեկցիաների անգործունեությունը

Բոլոր գեկուցումներում անխտիր արձանագրվում է սեկցիաների անգործունեությունը, բացի գյուղական դատարաններից, ԲԳՏ և մասամբ շինարարական սեկցիաներից: Վորպես հիմնական պատճառ նշվում է գյուղխորհուրդների ղեկավարության թուլություն և շրջանային համապատասխան կազմակերպությունների՝ շրջագործկոմի բաժիններ և այլն, ղեկավարության բացակայությունը. — «սեկցիաները բոլոր գյուղերում, ընդհանրապես մատնված են յեղել անգործության, բացի դատական — շինարարական սեկցիաներից (և մասամբ կուլտսեկցիայից), վորոնց աշխատանքների մեջ ևս հայտնաբերվել են բավական թերություններ (դիմումների ու ջնշելը, ֆունկցիաների շփոթում և այլն):

Սեկցիաների անգործունեության գլխավոր պատճառը պետք է բացատրել նրանով, վոր ինչպես գյուղխորհուրդները, նույնպես և շրջագործկոմի համապատասխան բաժինները վոչ մի ղեկավարություն չեն ցույց տվել (ԲԳՏ, Հողբաժին, Տեղտնաբաժին և այլն)...» — Դարաքիլիսայի գեկուցումից:

Ն. Բալազետի շրջագործկոմը նույնպես արձանագրելով սեկցիաների անգործությունը (բացի գյուղ-դատարաններից և ԲԳՏ սեկցիաներից) նշում է. «մի շարք գյուղերում սեկցիաները մինչ ստուգատեսը վոչ մի նիստ չեն ունեցել, անգամ մի քանի գյուղխորհուրդներ լրված վալաներ չեն ունեցել սեկցիաների կազմի մասին (Դշլադ):

Այս հանգամանքը բացատրվում է նրանով, վոր գյուղխորհուրդները չեն կարողացել կազմակերպել սեկցիաների աշխատանքները. ձեռքնառ անձնավորություններից չեն ընտրվել նրանց նախագահները և վոր գյուղխորհուրդների նախագահությունները կամ առանձին նախագահները լուրացնելով սեկցիաների ֆունկցիաները հնարավորություն չեն տվել նրանց աշխատելու:

Շրջանային կազմակերպությունների ղեկավարությունը իրենց յենթակա սեկցիաների նկատմամբ ընթացել է գրավոր կարգադրությունների գծով և վոչ կենդանի սխտեմատիկ ղեկավարություն...»:

Բոլոր գյուղխորհուրդներում սեկցիաները մատնված են անգործունեության. մի քիչ շինարարական սեկցիաներն են աշխատել, ալն ել ինքնահոսի կարգով. Գյուղդատարանները վորոշ աշխատանք տարել

են, բայց նրանք ել մի շարք տեղերում գրավել են խնամիությունը և քյալադյոգուլթյունը. Գյուղ դատարաններից շատերի գրասենյակային աշխատանքները անմխիթար դրություն մեջ են, գործերը ամսով ձգված գտնվում են. իշխում է գյուղխորհուրդների միանձնյա աշխատանքը... և այլն» (Դարաքիլիսայի գեկուցումից):

Ալլանվերդին Վաղպատը, Լենինականը, Կոտայքը, Արթիկը և այլ շրջաններ արձանագրելով սեկցիաների անգործությունը նույնպես նշում են վորպես հիմնական պատճառ ալդ դրություն՝ գյուղխորհուրդների թուլություն և շրջագործկոմի բաժինների ղեկավարության բացակայությունը:

III.

Գյուղխորհուրդներից կից չափաքանակ խմբակներ

Լինելով պրոլետարական դիկտատուրայի հիմնական լծակներից՝ ալդ ապարատները, սակայն, կանգնած չեն իրենց կոչման բարձրության վրա. մեծ մասամբ մատնված լինելով անգործունեության, մի կողմ են կանգնած գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման խնդիրներից և նրանց մասնակցությունը շատ քիչ բանով է արտահայտվում... Ինչպես սեկցիաների, այնպես ել այս ապարատների նկատմամբ գյուղական խորհուրդները չունեն իրական ղեկավարություն — կանոնավորապես չեն դամարում նիստեր, այդ նիստերով չեն անցկացնում պատշաճ սլոգանները... «Ջրավորական խմբակները շատ գյուղխորհուրդներին կից կան բայց չեն գործում թերագնահատվել է նրանց դերը, նրանց քննությունը չեն գրվել թերությունների պլանները, չեն դիմել նրանց ոգնությունը կուլակ և ունեոր անպետությունների հայտնաբերման խնդիրներով և այլն:

Բացի գյուղխորհուրդներից, թույլ է յեղել նաև կենտրոնի ղեկավարությունը ալդ խմբակների վրա — Դարաքիլիսայի գեկուցումից:

Արձանագրելով չափաքանակ խմբակների աշխատանքների անբավարար վիճակը, իր շրջանում, Նոր-Բալազետը նշում է, «նույնիսկ մի քանի գյուղխորհուրդներին կից ալդ խմբակները չեն գործել, նրանց աշխատանքներին տրվել է պատահական բնույթ, բացակայել է խորացված սխտեմատիկ աշխատանքը:

Նույն դրություն մեջ են նաև մյուս դատարանական կազմակերպությունները (Գալբ-Ավիաքիմ, ՄԱՄ, ԿԱՆԷ և այլն):

Մարտուկին արձանագրում է՝ գյուղխորհուրդներին կից կազմակերպված չափաքանակ խմբակները գրավել են միայն կազմակերպ

չական խնդիրներով. դասակարգային դիտակցությունը թույլ է, իսկ այդ խորացնելու ուղղությամբ վոչ մի աշխատանք չի կատարված:

Դասակարգային պայքարի շուրջը չքավորների կազմակերպման աշխատանքը այնքան թույլ է, վոր մի շարք չքավորներ ընկնելով կուլակային տարերքի անդեցություն տակ խուսափում են կոլխոզ մտնելուց, բամբասում են կոլխոզիկների հասցեյին. որինակ, Ձ.բաղդուղում մի չքավորի յերբ հարց են տալիս, թե ինչու չի մտնում կոլխոզ, պատասխանում է՝ «Ինչու կոլխոզ մտն մ, կուլակ լինեմ» իմ արտերը եցաներ, յես ել հանգիստ կապեյի. ինչ կոլխոզ, ինչ բան»:

Չքավորական խմբակների անգործունեություն, նրանց իրական ապարտանքների հոգման բարձրության վրա չգտնվելու փաստերի մասին իրենց գեկուցումներում հիշատակություններ անում են գրեթե բոլոր շրջգործկոմները, նշելով այդ գրությունը վորպես պատճառ՝ գեկավարության թուլությունը և բացակայությունը... Այդ շրջաններն թվին են պատկանում նաև Լենինականը, Ղարաքիլիսան, Բասարգեշարը, Գորիսը, Արթիկը, Դիլիջանը և այլն:

IV.

Նույնանությունների դեկլարման բնագավառում

Այս ասպարիզում արձանագրվում են հետևյալ բացերը.

ա) իրական դեկլարության բացակայությունը կուլանտեսության ներքին և կոլխոզ շարժման թույլ գլխավորումը ընդհանուր առմամբ. գյուղխորհուրդների ադ աշխատանքներից մի կողմ կանգնած լինելը — կոլխոզների ամրապնդման հարցերով չհետաքրքրվելը. իրենց նիստերում սխառնատիկաբար կուլանտվարչությունների դեկլարումները չլսելը և այլն:

բ) ֆունկցիաների շփոթում, հիվանդագին յերևույթներ և այլն:

«Մի շարք գյուղխորհուրդներ լրիվ չափով չեն գլխավորել կոլխոզ շարժման աշխատանքները, չի գրված իրենց նիստերում նրանց գեկուցումները, հետաքրքրություն չի յեղել կոլխոզ վերելք կազմակերպելու ուղղությամբ, վորի հետևանքով մինչ ստուգատեսը նույնիսկ խորհրդի անդամներից մեծագույն մասը դուրս եյին կոլխոզից: Անհրաժեշտ ուղադրություն չի գործված կոլխոզների ամրապնդման խնդրի վրա, անասունների գնահատում, միացում ժամանակին չի յեղել, նոր բնդունվողներից սերմացու չեն գանձել և դրա հաշվին փոխանակման կարգով աշխատեցան չեն կատարել» (Մարտունու գեկուցում):

Գորիսը արձանագրում է դեպք, յերբ մի շարք գյուղխորհուրդներում 6—8 ամսվա ընթացքում, կոլխոզի գեկուցումը չի լսված: Իսկ Կոտայքը նույն յերևույթը արձանագրելով իրենց շրջանի վորտ գյուղխորհուրդների նկատմամբ, ավելացնում է «նկատվել են նաև դեպքեր վոր կոլխոզի և գյուղխորհրդի ֆունկցիաների մեջ շփոթություն է մտնում, որինակ՝ կոլխոզի նախագահը վերցնելով գյուղխորհուրդի նախագահի ֆունկցիաները կատարում է վարչական գործեր և ընդհանրապես, գյուղխորհուրդը վերցնելով կոլխոզի ֆունկցիաները՝ խառնվել է նրանց ներքին անտեսական գործերին, վորպիսի յերևույթը թողել է իր վատ ազդեցությունը՝ համեմալս գործակցության տեսակետից: Պատահել են նաև դեպքեր, յերբ գյուղխորհուրդները ստանալով շրջանային կենտրոնից զանազան պլանները, տեղյակ չեն դարձրել կոլխոզին և այլն:

Ստուգատեսը պարզեց նաև մի ավ փառագավոր յերևույթ. դա այն է, վոր բազմաթիվ կոլխոզներ, բացի իրենց ներքին աշխատանքներից, չեն մասնակցում գյուղի մյուս աշխատանքներին, համարելով գրանք վոչ իրենցը...»:

Վաղպատը նույն պես արձանագրում է գյուղխորհրդի և կոլխոզ վարչության նախագահների ֆունկցիաների շփոթության դեպքեր... իսկ Դարալագյազը նշում է «մինչև ստուգատեսը գյուղխորհուրդները հարկ չեղած ուղադրություն չեյին դարձրել կոլխոզ շարժման նոր վերելք ստեղծելու խնդրի վրա. չեն հետաքրքրվել կոլխոզների ներքին կյանքով. խորհուրդների անդամների մեծ մասը չեն մտել կոլխոզ և լույս գիրք են բռնել հանդեպ վերջինիս. յեղել են գյուղեր, վորտեղ կոլխոզների անդամների թիվը սահմանափակ դրություն մեջ է պահվել և թույլ չեն տվել կոլխոզին աճելու ի հաշիվ նոր տնտեսությունների: Շատ գյուղերում խորհուրդները չեն լսել կոլխոզի վարչության գեկուցումները և քննության չեն առնվել կոլխոզ շարժման խնդիրները և այլն...»:

Բասարգեշարը արձանագրելով խորհուրդների վեցերորդ համագումարի վորոշումների թույլ մասսայականացումը կոլխոզարժման բնագավառում, ավելացնում է՝ ընդհանուր առմամբ գյուղխորհուրդները, չնչին բացառությամբ, չեն կարողացել գլխավորել և դեկլարել կոլխոզ շարժումը...

Նման որինակների թիվը միշտ կարելի է յերկարացնել, բայց դա կլինի կրկնություն:

V

Նախագների կառուցման բնագավառում

Գյուղական խորհուրդների ցավոտ խնդիրներից մեկը նախագներ

րի հարցն են. ստուգատեսը պարզում է, վոր ընդհանրապես բոլոր գյուղ-
խորհուրդներում դրանց վրա քիչ ուղադրութուն է դարձվում և կա-
տարման տոկոսը չի անցնում 40—50 ի սահմաններից:

Յեզել են գյուղխորհուրդներ, վորոնք իրենց անփութութունը
հասցրել են այնտեղ, վոր կորցրել են նակազը (Դարալագյազի շրջանի
Մալիշկա գյուղ) իսկ մեծ մասամբ դրանք պառկած են մնում գործնե-
րում. ստուգատեսի ընթացքում ստուգող բրգադները պարզեցին
վոր նակազների կատարման ուղղությամբ գյուղխորհուրդների աշխա-
տանքները չեն ընթանում սխառնատիպաբար. նակազների կետերը,
կլանքում կիրառվում են պատեհությունից — պատեհութուն, իսկ
մեծ մասամբ նրանք մնում են պառկած գործերում և չեն ուղտադրո-
վում:

«Ստուգատեսը պարզեց, վոր ընդհանուր առմամբ նակազների կա-
տարումը չի անցել 4 % ի սահմանից» — Գորիսի գեկուցումից:
Վազպատը՝ նակազների թերակատարումը գյուղխորհուրդների
կողմից՝ պատճառաբանում է վորպես հետևանք սեկցիաների անդոր-
ծունեության, վորովհետև առյու նակազների մի մասի կատարումը
պետք է լինի քսեկցիաների միջոցով, իսկ վերջիններս մատնված են յեղեղ
անգործության:

Մարտունին նշում է, վոր իրենց շրջանում վորոշ գյուղխորհուրդ-
ներ անգամ բոլորովին չեն կատարել նակազները, իսկ թալինը ար-
ձանագրում է, նակազների կատարման թալությունը՝ շինարարական
աշխատանքների ասպարիզում:

Բասարգեչարը նշելով կատարման տոկոսը (25—45%) — նակազ-
ների թերակատարումը համարում է հետևանք գյուղխորհուրդների վո-
հետևողականության:

Դիլիջանը արձանագրում է գյուղխորհուրդների անուշադիր վե-
րաբերմունքը աղ գործում, իսկ Դարալագյազը՝ իրենց շրջանի համար
առաջադրում է կատարման 50—60% ը:

Արթիկը արձանագրում է այդ աշխատանքների կատարյալ անու-
շադրության մատնված լինելը և այլն:

Այս գետ, ընդհանուր առմամբ բոլոր շրջաններում (միայն Ղափա-
նում նակազների կատարման տոկոսը լինել է 90-ի սահմանում, իսկ
մնացյալ 100%-ը մտցված է նոր նակազներում) մինչ ստուգատեսը և
նրա ընթացքում, նակազների խնդիրը հանդիսացել է գյուղխորհուրդ-
ների թալ տեղերից մեկը:

VI

Ազգային փոխամասնորդությունների մեջ կատարվող աշխատանքների
քննարկումները

Այս բնագավառում առանձնապես սուր բնույթ է կրում կադրե-

րի պակասությունը, վորը և պայմանավորող դեր է ստանձնում բո-
լոր ուղղություններով տարվող աշխատանքների հաջողության տեսա-
կետից: Այդ պակասությունը դառնում է բազմակողմանի կերպով, և՛
լուսավորության, և՛ քաղ դաստիարակության և՛ խորհրդային — պո-
ֆեսիոնալ աշխատողների նկատմամբ: Չնայած մի շարք շրջաններում
ստուգատեսով զգալի բ կում է մտցվում աղգային փոքր, ասպարիզում
տարվող աշխատանքների մեջ, այնուամենայնիվ նկատված թերություն-
ները հիմնովին չեն վերացվում (ստորև բերվող մեջբերումներից կար-
գը լինի դրանց տեսակները) դարձյալ գլխավորապես կադրերի պակասու-
թյան հետևանքով ճշնայած ընդհանուր աշխատանքների աշխուժաց-
մանը, նաև ազգային փոքրամասնության գյուղերում, այնուամենայնիվ
պետք է արձանագրել, վոր հիմնական բեկում մեզ հաջողվեց կատա-
րել, մասնավոր թուրքական գյուղերում, պատճառները՝ կադրերի բա-
ցակալությունը, չափազանց թույլ և անվորակ են թուրք գյուղերի
աշխատակիցները, չկան նաև շրջանում վոշ միայն պատրաստված թուրք,
այլև վորոշ չափով աղգային փոքր, լեզվին արբապետող բնիկներ,
վորոնց միջոցով հնարավոր լինի սխառնատիպ աշխատանք տանել այդ
գյուղերում (Դարալագյազի գեկուցումից):

Մեղրին, արձանագրելով գյուղխորհուրդների և աղգային փոքրա-
մասնությունների կապի թուլությունն և վերջիններիս ընդհանուր աշ-
խատանքների մեջ ունեցած մասնակցության նվազությունը, նշում է,
զրնդհանուր առմամբ կոլխոզ կազմակերպման խնդիրներում թուրք
գյուղերը ընթանում են նորմալ, բայց հետ են մնում հայկական գյու-
ղերից. այս հանգամանքը մասամբ բացատրվում է նրանց կուլտուրա-
կան հետամնացությամբ և նրանով, վոր մենք չունենք թուրք կարող
ուժեր՝ գյուղերին ամրացնելու, իսկ այդ ուղղությամբ մեզ արամա-
գրված միջոցները քիչ են և անբավարար...»:

«Այն ասանքը աղգային փոքրամասնությունների շրջանում՝ Յեզի
գիների մեջ, անբավարար է շնորհիվ աշխատողների չունենալուն՝ ինչ-
պես կազմ մասնաշաղկան, այնպես էլ կուլտուր-կրթական աշխատանք-
ների բնագավառում... մե բազմաթիվ պահանջները (հրահանգիչ և ու-
սուցիչների համար) մնացել են վորպես պահանջներ և կենտրոնական
մարմինները մինչև հիմա չեն գլանում են բավարարելու այդ պահանջ-
ները մինիմումը» (Թալինի գեկուցումից):

Նոր Բայազետը՝ աղգային փոքրամասնությունների ասպարիզում
տարվող աշխատանքների թերություններից մատնանշում է հետևյալները
թուրք աղգային փոքրամասնության մեջ թույլ և տարվել քաղ բացատրա-
կան աշխատանքը, թուրք ակտիվ լրիվ չափով մասնակից չի արվել գյուղի
աշխատանքներին, կուլտուր-դաստիարակական աշխատանքը նույնպես
անբավարար է լինել թուրք փոքրամասնության մեջ: Նույն դրությունը

ընդդժում է նաև կոտայքը՝ Վստուգատեսը պարզեց, վոր ազգային փոքրամասնությունների մեջ կուլտուր-կրթական սպասարկումը մինչև այժմ յեղել է թույլ և անկանոն՝ նրանց ցրված լինելու և գյուղերում չնչին բնակչություն կազմելու պատճառով, իսկ մյուս կողմից այդ գործի վրա խիստ ազդել է թուրք ուսուցիչների պակասը: Սրան զուգընթաց գյուղում տարվող անտեսական — քաղաքական կամպանիաներին ազգային փոքրամասնությունները նույնպես բավարար չափով և կանոնավոր չեն մասնակցել:

Դարավազազը արձանագրում է, թայֆարազության դեպքեր (ազգային դիմակով) բնակչությանը խառն գյուղերում (Չիլա և Յևթիջ գյուղեր) և նշում, վոր մինչև ստուգատեսը՝ ազգային փոքրամասնությունների ասպարիզում աչքի ընկնող աշխատանք կատարված չի լինել... իսկ ստուգատեսի ընթացքում վորոշ աշխուժություն է մշտցրվել այդ աշխատանքներում և չորս գյուղում կոլխոզներ են կազմակերպվել:

Ստուգատեսի ընթացքում ազգային փոքրամասնության ասպարիզում ձեռնարկված են վորոշ միջոցառումներ, այսպես. Զարաքիլիսայում առաջ են քաշված շրջանային պատա խանատու աշխատանքի (շրջգործկուրի փոխ նախագահ — հոգրաժվար, շրջանապահական միություն փոխ նախագահ, շրջանային պահպանողական դրամարկի վարիչ) 3 ընկերներ, վորից յերկուսը թուրք և մեկը ուսուցիչ: Գորիսում՝ ստուգատեսի արդյունքների հիման վրա, վերցված է հատուկ հրահանգիչ:

Ախտալում նույնպես պահվում է հատուկ հրահանգիչ, իսկ Մեդրիում կուրս է ընդունված ել ավելի ուժեղացնելու կուլտ կրթական աշխատանքներն ու ստեղծելու աշխատող կադրեր. (մնացյալ շրջանները միջոցառումների մասին ընդհանրապես լռում են):

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԻՆՉՊԵՍ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՎԵՑԻՆ

1. Շրջադարձ դեպի գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման խնդիրներ՝ կոյսնաբերում. 2. պլանների կազմումը յեկ այլ. 3. գյուղական խորհուրդների պահպանվողների հետ կանչումներ, նոր ակթիվներ գրավում, նախագահների հեռացումներ. 4. նշանակումներ՝ գյուղում մեծական աթապատների. 5. առաջադրություններ ստուգատեսի արդյունքների ամբողջական միջոցառումների մասին:

1.

Ստուգատեսի կամպանիան իր դրական ազդեցությունն է թողնում գյուղում տարվող անտեսական քաղաքական կամպանիաների վրա, աշխուժացնելով, արագացնելով նրանց կատարումը, նոր թափ հաղոր-

դելով միաժամանակ կոլեկտիվ շարժմանը՝ ամենուրեք նոր վերելք ստեղծելու միջոցով:

Հայաստանում կոլեկտիվացումը առ 20-ն ոգոստոսի կազմում է 25,8 տոկոս, իսկ առ 20-ն հոկտեմբերի 37,9 տոկոս:

Ստուգատեսի կամպանիան տեղ և 1 ամիս և 20 որ, այսինքն սեպտեմբերի 1-ից մինչև 20 ը հոկտեմբերի համեմատելով այդ շրջանի տեղում (37,9) նախորդ շրջանի տոկոսի (25,8) հետ ստանում ենք աճ 12,1 տոկոսով, մինչդեռ ոգոստոսի 20-ի 100-ը համեմատելով նրանից առաջ նույնքան ժամանակամիջոցի հետ, այսինքն՝ հոկտեմբերի 20-ի 100-ի (25, 2) հետ ստանում ենք աճ միայն 0,6 տոկոսով, այսինքն 11,5 տոկոսով ավելի նվազ ստուգատեսի շրջանի աճից: Այստեղից ել պարզվում է, վր ստուգատեսի շրջանը աչքի յե ընկնում ամենից առաջ, իր համեմատական բարձր տեմպով, վորպիսին հետևանք է այն մասսայական շարժմանը, դեպի կոլեկտիվացումներ, վոր ստեղծվում է հիշյալ կամպանիայի շնորհիվ. Վստուգատեսի կամպանիան սկսվելու որից շրջանում սկսվեց նոր կոլխոզ վերելք և մի քանի գյուղեր աբղե՝ համատարած են: Ստուգատեսի սկզբներին շրջանի կոլեկտիվացման տոկոսը 34 էր, իսկ կամպանիայի վերջում այդ հասավ 50,5 տոկոսի: Կոլեկտիվացման ասպարիզում իրենց աշխատանքներով աչքի յեն ընկնում մասնավորի, Վաղպատի, Վ. Մաթուռարի, Ն. Մաթուռարի, Յուսուպուրի և և Դախի խորհուրդները, վորոնք կազմելով առանձին բրիգադներ, գյուղացիության միջ լայն բացատրական աշխատանք են իրադարձում պարզելով նրանց կոլխոզի նշանակության և սրա առավելությունների մասին, վորի հետևանքով ուժեղ հոսանք ստեղծվեց դեպի կոլեկտիվացումները և որակաճ հարյուրավոր գյուղացիների գիմումներ են յեն քննվում: (Վաղպատի դեկոլեցումից):

Լենինականը արձանագրում է «կամպանիան իր ուղղորդված կենտրոնը դարձնելով կոլխոզ աման գործը, հնարավորություններ է ըստեղծել, հասարակական լայն բացատրական աշխատանքների միջոցով կոլխոզներում՝ ստուգատեսի ընթացքում՝ ընդգրկել 159 աշխատավոր անտեսություններ...»:

Վստուգատեսի ընթացքում մեզ տնայական հաշիվից, արձանագրում է Զարաքիլիսան, գյուղխորհուրդների աշխատանքներում առաջացել բեկում՝ տնտեսական-ֆինանսական խնդիրների շուրջը, վորը ապացուցվում է ներքոհիշյալ թվերով. մինչստուգատեսը կոլեկտիվացում ընդգրկված էր 1668 տնտեսություն, վորը կազմում էր գյուղական ազգայնակցության 20% -ը, սեպտեմբեր ամսում ընդգրկվել է ևս 1200 տնտեսություն կամ 34% -ը, իսկ այժմ ընդգրկված է բոլոր տնտեսությունների 41,6% -ը կամ 3393 տնտեսություն:

Համատարածի յե լենինականը 7 գյուղ. մոտենում են համատար-

քածի 4-5 դուղ. իսկ մնացած գլուղներում վճռական բեկում և առաջացել դեպի կոլխոզ շարժման վերելքը...

Գոտալը արձ մնալուց հետո կամպանիայից հետո սկսել և նկատելի հոսանք չբախտա-միջակային տնտեսությունների կողմից դեպի կոլխոզի տնտեսությունները, իսկ Գորիսը նշում է՝ ստուգատեսը առանձնապես սրեց տեղական իշխանությունների և հասարակական քաղաքական կազմակերպությունների ուշադրությունը տնտեսական-քաղաքական կամպանիաների վրա գյուղում... մինչ ստուգատեսը կոլխոզներում կային 1893 տնտեսություններ, իսկ ներկայումս 2460, կամ 130%-ով ավելի քան ստուգատեսից առաջ:

Նման որինակներ միշտ կարելի է բերել... մեր նպատակն էր այդ որինակներով ակնբախ դարձնել ստուգատեսի կամպանիայի ազդեցությունը՝ հիմնավորելով կոլխոզի անցման անհրաժեշտությունը մեր ավանդները այդ ազդեցություն կապակցությամբ...

Մենք վերցրինք ընդհանուր առմամբ, հանրապետական մասշտաբով. սակայն կան շրջաններ, ուր առ 1-ն սեպտեմբերի համեմատությամբ վաղ մի փոփոխություն էր լինել (Ալանվերդի) և կամ լեթն յիդել և աննկատելի, չնչին չափերով. ինչպես որինակ՝ Աղբաբայում (1,8 աճ) կամ Սյուրանում՝ 3,4 ուղ. Դահասկանալի լին և այդպիսի պատճառով, մեր ավելի շրջաններում ստուգատեսը կազմակերպված ձևով չի շարունակվել կոլխոզարժման նոր վերելքի ստեղծման հետ... մնացյալ բոլոր շրջաններում այդ աճը ապահովված է, իսկ ամենից ցուցանշական են հետևյալները. Ղուրղուղուլի (17,0), Ղարաքլիսա (10,2), Ղափանը (15,4), Մեղրի (12,2) Ղաղպա (10,5), Ախտա, (6,6) և մասամբ ուրիշներ, լեռնական, Կոտայք:

Այսպիսով կոլխոզի անցման աճը այս կամ այն շրջանում միշտ սերտորեն կապված է կամպանիայի աշխատանքների հետ և իր հերթին ցուցանիշն է հանդիսանում դրան:

II.

Հետևյալ որինակներն ու մեջբերումները բնորոշ են դարձնում կամպանիայի ազդեցությունը նաև մթերումների կատարման ուղղությամբ. Դորիսում՝ մինչ ստուգատեսը հացամթերումը լինել է 150%, ստուգատեսի ընթացքում բարձրացել է 76%-ի. Մարտունիի շրջանում 150%-ից հասել է 90%-ի, Դիլիջանի շրջանում՝ դարու պլանը վերջ մինչ ստուգատեսը բոլորովին կատարված չի լինել. ստուգատեսի ընթացքում կատարվում է մեծագույն մասը՝ 67,1%-ը, ցորենի պլանը, վերջ նույնպես մինչ ստուգատեսը բոլորովին կատարված չի լինել, իրացվել է 99%-ով և այլն. Ղարաքլիսայում, սեպտեմբեր ամսին հացամթերումը հասնում է 76%-ի, մսի մթերումը 97%-ի, կաթնամթերքը 74%-ի և այլն:

Միջոցների մոբիլիզացիան. Բասարդեշարում 3-րդ կվարտալի պլանի կատարումը, մինչ ստուգատեսը, կազմում էր 250%, ստուգատեսի ընթացքում պլանը գերակատարվում է 150%-ով: Ղարաքլիսայում գերակատարվում է 220%-ով:

Դորիսում՝ մինչ ստուգատեսը պլանի կատարումը կազմում էր 820%, ստուգատեսի ընթացքում հասնում է 106%-ի, Մարտունիի շրջանում՝ 30-ից բարձրանում է 84,20%-ի, Դիլիջանը՝ 3-րդ կվարտալի պլանի կատարումով արժանանում է կարգի տախտակի և այլն:

III.

Դիլիջանի կազմից հետ կառավարվողների լիակատարման մասին.

Աղյուսակ № 4

№	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից
	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից	Դիլիջանի կազմից
1	Բասարդեշար	29	703	23	3,3	29	3	10,3
2	Ն. Բայազետ	13	443	45	10,2	13	2	15,4
3	Ալբաբա	32	737	36	4,9	32	—	—
4	Գորիս	20	524	115	21,9	20	6	39,0
5	Ն. Ախտա	29	1034	39	3,7	29	6	20,7
6	Դարալագյաղ	41	764	105	13,7	41	7	17,1
7	Վաղպատ	30	756	65	8,6	30	4	13,3
8	Մարտունի	19	707	—	—	19	5	26,3
9	Ղուրղուղուլի	21	615	48	7,8	21	—	—
10	Թալին	31	398	55	14,0	31	2	6,6
11	Ղարաքլիսա	29	830	28	3,4	29	8	27,6
12	Ղափան	33	580	63	10,9	33	—	—
13	Լեռնական	47	1374	65	4,7	47	—	—
14	Շամշադին	16	548	13	2,4	16	—	—
15	Դիլիջան	23	639	23	3,6	23	—	—
	Ընդամենը	412	10.647	723	6,8	412	43	—

Հետ կանչված պատգամավորների տոկոսը կազմում է 7, միջին թվով, իսկ հեռացված նախագահներին՝ 10,7-վորոնք նորմալ պետք է համարել: Սակայն կան շրջաններ, ուր հետ կանչված պատգամավորների տոկոսը խիստ բարձր է. որինսկ Գորիսում 21,9 տոկոս, և Աբարաուն: Վերջինիս տեղեկությունները, թեև ստորաբաժանված չլինելու պատճառով չի մտցված տեղեկացրում, սակայն ըստ նրանց հեռագրի՝ այդպիսին կազմում է՝ 23—24 տոկոս, վորը արդեն թույլ է տալիս ասելու, թե այդ շրջանը չի պահպանել իր հավասարակշռությունը այդ խնդրում և ուղղակի մատնվել է «ծախ» քաղաքացու թյան:

Մի յերկու շրջանում հետ կանչումներ են ցուցել նաև վերստուգիչ հանձնաժողովներից և սեկցիաներից. այսպես Ղափանում հետ են կանչված վերստուգիչ հանձնաժողովներից 46 հոգի, իսկ Գորիսում տեղեկանքներից վերցված է 30 հոգի: Բացի այդ Արթիկի շրջանում վերջնաորոշյալն է յենթարկվել Մ. Արիվալի գյուղի խորհուրդը:

Հետ կանչման պատճառները սերտորեն կապվում են ստուգատեսի վեր հանած թերությունների հետ, վերջինիս արմատներն իր հերթին պայմանավորվելով այդ անձնավորությունների պատկերով: Այլ ուղորդող նիստական բնույթով, սոցիալական անհարգատ լինելու հանգամանքներով, և այլն. գյուղխորհուրդների մեջ խցկվել են այնպիսի տարրեր, վորոնք փաստորեն հանդիսացել են կուլակի շահերի պաշտպանը, պայքարելով ինչպես կոլխոզարժաան նույնպես և տնտեսական կամպանիաների դեմ: Իսկ վստանք միանգամայն պատահիվ և խոթ վերաբերմունք են լին ցույց տվել գյուղական աշխատանքներին: Որինսկ, յերբ Նորադուղում խորհրդի միջոցով կազմակերպվում է հասարակական ոգնություն կոլխոզին, գյուղխորհրդի յերզու անդամները դեմ են դուրս գալիս և գյուղացիության մեջ այնպիսի տրամադրություն առաջ բերում, վորպեսզի նրանք հրաժարվեն բուքսից: Բաշքինդում գյուղխորհրդի անդամը համոզում է գյուղացուն, վոր նա հետ կանգնի կոլխոզ մտնելու մտադրություններից» (Նոր-Բաշքինի գեկույադրից):

Այդ մեջբերումը բնորոշ է բոլոր շրջանների համար. ամենուրեք հետ կանչումները տեղի յեն ունեցել մի դեպքում՝ նկատի ունենալով պատգամավորի պատկերությունը, մյուս դեպքում՝ նրա անհարգատությունը, և շ ուղորդող նիստական տրամադրությունները. իսկ նախագահների հեռացումները ընդհանրապես կապվում են նրանց քաղաքական սխալ, ուղորդող նիստական վարքագծի մեջ ճանաչվելու, անհամապատասխանության (իրենց կոչմանը) և այլ յերեվույթների հետ:

Հետ կանչումների պահանջը ընդհանրապես կազմակերպված է

ներքևից, բղխեցնելով ընտրողների ցանկությունից, վորոնք միաժամանակ կատարել են նոր թեկնածությունների առաջադրությունները չքավորա-միջակային տարրերից և կոլխոզնիկներից: Սակայն պատահել է նաև, յերբ հաշվի չառնելով ընտրողների ցանկությունը՝ հետ կանչումները կատարվել են ուղղակի բրիգադների առաջադրանքով. այդպիսի դեպք արձանագրում է Ղարախիլիսայի շրջգործկոմը, Շահալի, Վորդնավ, Վարդանիս և Դարբազ գյուղերի նկատմամբ, վորպիսի սխալը նկատելով ուղղել է ժամանակին:

Հետ կանչումների գործում «ծախ» քաղաքացու թյան յերեվույթները արտահայտվել են նաև այն բանում, վոր վորոշ շրջաններում գյուղխորհրդի անդամները հետ են կանչվել կոլխոզ չմտնելու համար (Արարան, Ղամարլու և այլն):

IV.

Ստուգատեսի կապակցությամբ գյուղի աշխատանքների ուժեղացման բնագավառում արված գործնական միջոցառումներից մեկը հանդիսանում է գյուղում մշտական աշխատանքի ուղարկումները. գյուղում մշտական աշխատանքի ուղարկումներ տեղի յեն ունեցել շրջանների միազույն մասի կողմից (մեր ձեռքի տակ կա միայն 9 շրջանների տվյալները, իսկ մյուսներից չի ստացվել) և վելի պակաս չափով միմիայն համեմատությամբ, Բոլոր այդ 9-ը օրջանների սվյալներով գյուղ են ուղարկված 73 հոգի, մեծ մասամբ գյուղխորհրդի նախագահների առաջանումով:

Ա. Ռ. Ա. Ջ. Ա. Դ. Ր. Ո. Ի. Թ. Յ. Ո. Ի. Ն. Ն. Ե. Ր.

ԳՅՈՒՂԱՌՈՐՀՐԴՆԵՐԻ ՄՏՈՒԳԱՏԵՍՈՎ ՎԵՐ ՀԱՆՎԱԾ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆ-
ՆԵՐԸ ՎԵՐԱՅՆԵԼՈՒ ՅԵՎ ՁԵՌՔ ԲԵՐՎԱԾ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐԸ
ԱՄՐԱՊԵՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Գյուղական խորհուրդների յեւ սեկցիաների աշխատանքների
առարկայում.

1. Սեկցիաների աշխատանքները վերահսկողութիւնով բրիգադային
հիմունքով, զարկ տալ ալը ձեւի ամբապնդմանը սեկցիաներում, ալը
նպատակով կիրառելով հետեւի ալը.

ա) պարբերաբար սեկցիաների պլենումներում լսել բրիգադների
գեկուցումները, նրանց կատարած աշխատանքների մասին. կոնկրետ
ցուցումների միջոցով ուղղել նկատվող բացերը և ապահովել նրանց
հետագա զարգացումը.

բ) ծախսել սեկցիաներում և նրանց բրիգադներում սոցմրցման
և հարվածայնութեան աշխատանքները, ապահովելով դրանց կատա-
րումը սահմանված պարբերական ստուգումների միջոցով:

Ծանոթութեւն.— Սեկցիաներն ըստ բրիգադների կադ-
մսկերպելը պետք է պատկերացնել հետևյալ կերպ. ախպետ,
գյուղում կա դպրոց, լիկ կայան, խրճիթ-ընթերցարան, պարտա-
գիր ուսման կիրառում և ալն. կուլտ-կրթական սեկցիան իր
անդամներից առանձնացնում և բրիգադներ և լուրջ քանչուրին
հանձնարարում և մեկ ապարեղ, նալած դեպքին՝ քննելու, ու-
սումնասիրելու և ալն. Ալը ձեւով դասավորվում են նաև մյուս
սեկցիաների աշխատանքները:

2. Սեկցիաները մասսայական—կենսունակ ապարատներ դար-
ձնելու նպատակով ստեղծել նրանց համար ավելի լայն գործունեա-
թյան պայմաններ, տալով նրանց ինքնութեւն՝ հետազոտութեւններ
կատարելու գյուղի համապատասխան կազմակերպութեւնների աշխա-
տանքների գծով և ալն. Մեկ ընդմիջտ խուսափել սեկցիաների իրա-
վունքների սահմանափակման բացասական յերևութից ինչպես ավե-
լորդ հանձնաժողովների ստեղծման միջոցով, սեկցիաների ուժերը
թերագնահատելու, աչնպես ել գյուղի օրհրդերի նախադասութեւն-
ների կամ նախադասների կողմից նրանց ֆունկցիաներն լուրջանելու և
սեկցիաներին նախաձեռնութեւնից զրկելու արարքներով:

3. Սեկցիաների անգործունեյութեան պատճառներից զխաւորը
համարելով սեկցիաների անդամների վերաբերմամբ ցույց տրվող թույլ
վերաբերմունքը—պատասխանատվութեւն զգացմունքի դարգացման
ամեն տեսակ պայմանների բացակայութեւնը և թափթիվածութեւնը
—անհրաժեշտ դանել ուժեղացնելու կոնտրոլ՝ պարբերական ստուգման
յեթարկելով ինչպես սեկցիաներն, աչնպես ել սեկցիաների առանձին
անդամներին՝ պարզելու նրանց ստանձնած պարտավորութեւնների
կատարումը ամեն վորոշ ժամանակաշրջանում:

Գետք է ալմամանից կազմել սեկցիաների Յամալա աշխատանքի
ձրաւրերը և գործադրութեւն դնել սեկցիաների 1-ամալա դրավոր հաշ-
վետութեւն ձաւը, ապահովելով դրա ճշգրիտ կատարումը (հաշվետու-
թեւն և սեկցիաների 6 ամալա ձրաւրի ձեւերը կցված են) Մրադրա-
լին աշխատանքի զարգացման ճանապարհով բարձրացնել պլանալին
աշխատանքի դիտքի պլինան:

4. Սեկցիան աշխատանքների ուժեղացման համար կազմակերպել
բոլոր գյուղի օրհրդերին կից կազմ-մասսայական աշխատանքների
սեկցիա:

Ալը սեկցիաների անելիքներն են.

ա) հսկել, վորպեսզի բոլոր սեկցիաները ունենան աշխատանքի
ձրաւր:

բ) հսկել, վորպեսզի բոլոր սեկցիաները պարբերաբար գումարեն
նիւտեր և ժամանակին հաշվետութեւն ներկայացնեն խորհրդին՝ ի-
րենց գործունեյութեւն մասին:

գ) կազմ-մասսայական սեկցիայի զխաւոր խնդրն է՝ լայն ծա-
վալել սոցմրցումն ու հարվածայնութեւնը սեկցիան աշխատանքների
քնազավառում՝ հետեւելով, վոր սոցմրցման պայմանադրերը կնքվեն
նախապես մշակված օրյեկտների հիման վրա և վոր պատահական ու
մտացածին հարցերի շուրջը: Սեկցիան կատարում է միաժամանակ
կնքված պայմանագրերի արդյունքների հաշվետու և զրա հիման
վրա դեկուցում և խորհրդին՝ աշխատանքների ընթացքի մասին, վոր
հանելալ բացերն ու թերութեւնները:

դ) հետեւել կոլանտեսութեւններին, խորհանտեսութեւններին—
Մ. Տ. Կ.-ին կից կազմակերպված խորհրդային խմբակների աշխա-
տանքներին, վոր հանելով նրանցում լեղած բացերն ու թերութեւն-
ները և միջոցներ մշակել ալը խմբակների աշխատանքների աշխու-
ժացման համար:

ե) ուսումնասիրել գյուղաւաիվը և նրանցից համապատասխան
կցումներ կատարել սեկցիաներին:

դ) կազմակերպել մասսաներին գյուղում տարվող անտեսական- քաղաքական կամպանիաների շուրջը՝ այդպիսիք իրացնելու համար:

ը) կազմ-մասսայական սեկցիան՝ նպատակ ունենալով ուժեղաց- նել սեկցիաների կազմը, վերջիններիս հետ մշտական կապ ունենա- լու համար կշուփներ և կատարում իր աշխատանքից այս կամ այն սեկ- ցիային և նրանցից զեկուցում պահանջում՝ կատարած աշխատանքնե- րի մասին:

Սեկցիան իր հրահանգչական աշխատանքները ծավալելու նպա- տակով կազմակերպում և նաև ձրի հրահանգիչների կողմ և ընտրում մեկին կամավոր ինֆորմատոր, վորն ամփոփելով սեկցիաների աշխա- տանքների վերաբերյալ նյութերը, տեղեկագիրք և ներկայացնում գյուղ- խորհրդի միջոցով շրջագործկոմին՝ սահմանված ձևով:

Այդ սեկցիայով սկիզբն և դրվում գյուղխորհրդի այն ապարատի, վորը կազմավորվելով հետագայում՝ վարելու յն գյուղխորհրդիների կազմ-մասսայական աշխատանքները ավելի լայն շրջանակներում:

5. Գյուղխորհրդների անդամների մասնակցությունը խորհրդի աշխատանքներին ուժեղացնելու և նկատվող թափթիվածությունը և անպատասխանատվությունը վերջ դնելու նպատակով-սահմանել կա- տարման հսկողություն՝ գյուղխորհրդների անդամներին արվող հանձ- նարարությունների վերաբերմամբ:

6. Կազմել բոլոր գյուղխորհրդների համար աշխատանքի 6 ամսյա ծրագրեր, վորոնց հիմնաքարը դարձնել ընտրողների կողմից առաջա- դրված նախագծերը և մեր ընթացիկ տնտեսական-քաղաքական կամ- պանիաները:

7. Խորհրդների յերեսը դեպի կոլտնտեսությունները դարձնելու նպատակով խորհրդների նիստերում պարբերաբար լսել կոլտնտեսու- թյունների վարչությունների զեկուցումը, խնդունված վորոշումների կատարման համար սահմանելով ժամկետներ և հսկողություն:

Գյուղխորհրդների միջոցով կազմակերպել բրիգադներ՝ կոլտնտե- սությունների աշխատանքները սառնակելու, գործավարձի ամրացման, բերքի բաշխման, նրանց հաշվային աշխատանքները կանոնավորելու, կոլտնտեսականների կուլտուր կեցողային դրությունը բարելավելու խնդիրներով, վորպեսզի բրիգադների մեջ ընդգրկեն վոչ միայն խոր- հրդի և կոլտնտեսության անդամներին, այլ և վոչ գյուղխորհրդի ան- դամ մենատեր չբավոր և միջակ գյուղացիներին (մանրամասնությունը գյուղատնտեսական արտադրական խորհրդակցության կանոնադրու- թյան մեջ):

8. Գյուղխորհրդների միջոցով զարկ տալ աշխատանքի սոցիա- լիստական միջոցների ծավալմանը կոլտնտեսություններում (ոց- մրցում, հարվածայնություն, հանդիպական պլաններ), կազմակերպելով

այդ աշխատանքները այն ձևով, վոր առաջին հերթին ընդգրկեն գյուղխորհրդի կոլտնտեսական անդամները, վորոնք իրենց աշխատան- քով պետք և որինակ դառնան մնացյալ կոլտնտեսականներին: Կազմա- կերպել սոցմրցման պայմանագրերի փաստական ստուգումներ, վեր հանելով նկատվող բացերը և միջոցներ մշակելով դրանց վերացման համար: Նախագահություն նիստերում պարբերաբար լսել՝ խորհրդի հարվածայինի կոչում ունեցող և սոցմրցման պայմանագիր կապած անդամների զեկուցումները:

9. Գյուղխորհրդները պետք և հետևյալ կոլտնտեսությունների բոլոր աշխատանքներին և այս կամ այն բնագավառում առաջացած ձևորվածքը վերացնելու համար ձեռք պետք և առնեն համապատաս- խան միջոցներ՝ իր չպես հասարակական ոգնություն (բուքսիր) և ո- ժանդակ բրիգադներ կազմակերպելու միջոցներով, այնպես ել անհրա- ժեշտություն դեպքում ձեռնհաս ուժեր հրավիրելով վերադաս որդան- ներից և այլն:

10. Խորհրդների միջոցով անմիջապես ձեռնարկել կոլտնտեսու- թյուններին կից խորհրդային խմբակների կազմակերպմանը, այդ ա- պարատների միջոցով ել ավելի բարձրացնելով խորհրդների դերը կոլտնտարժման բնագավառում (կեկավարվել խորհրդային խմբակների մասին հրատարակված կանոնադրությունը):

11. Առանձնակի ուղադրություն նվիրել չբավորական խմբակնե- րի աշխատանքների աշխուժացմանը՝ կյանքի կոչելով նրանց՝ կանոնա- վորապես այդ խմբակների քննությունից անցկացնելով խորհրդի սկզբունքային հարցեր, պայքարելով այդ խմբակների թերագնահա- տություն տրամադրությունների դեմ և այլն:

Շրջագործկոմների աշխատանքների առաջադրում:

1. Շրջագործկոմների մասսայական աշխատանքներն ուժեղացնելու նպատակով՝

ա) հիմնել շրջագործկոմներին առնթր կազմ-կուլլեգիաներ, մաս- նակցություն շրջանային կազմակերպությունների ներկայացուցիչնե- րի, վորոնց միջոցով զխավորել և դեկավարել կազմ-մասսայական աշխատանքները տեղերում:

Այդ կուլլեգիաների աշխատանքների ղեկավարը և պատասխանա- տու անձը համարել շրջագործկոմի հրահանգչին, առանձին ուղադրու- թյուն դարձնելով նրանց պատրաստություն և վորակի վրա, այդ խմաստով ընտրելով լավերից և վորոնց կազմում հոսունություն չառաջացնելու նպատակով խուսափել փոփոխություններ կատարելուց, իսկ անհրա- ժեշտության դեպքում նրանց ազատել կամ ուրիշ աշխատանքի փո-

խաղերը կատարել բացառապես Գենտգործկոմի համաձայնությունը ստանալուց վերջը:

Շրջգործկոմներին կից կազմ-կուլիգիաների կազմակերպմամբ հիմք դնելով ինքնուրույն ապարատների՝ կազմ-մասսայական աշխատանքները գլխավորելու համար, աշխատանքների հետագա զարգացմամբ այդ ապարատների հիման վրա կազմավորվելու լին արդեն կազմակերպչական բաժինները:

բ) վերակազմակերպել շրջգործկոմների սեկցիաները բոլոր գաղներին, հնարավորության չափով նրանցում ներգրավելով խորհրդային լայն աշխիվ:

գ) բոլոր սեկցիաների համար կազմել աշխատանքի 6-ամսյա ծրագրեր, ահմանելով նախատեսվող խնդիրների կատարման հաշվետուում և հսկողություն, վորից բացի պարբերաբար ու հերթականորեն նախադասության նիստերում լսել նրանց զեկուցումները:

դ) պարբերաբար սեկցիաների նիստերում լսել շրջգործկոմի համապատասխան բաժինների զեկուցումը, քննության առնելով նրանց ծրագրային խնդիրները — ալգալիսով բարձրացնելով սեկցիաների լինությունը:

ե) սեկցիաներին աշխատանքի լծելու տեսակետից հնարավոր ե նաև լայն չափով նրանց ոգտագործո մը հետադոտությունների քնազավառում՝ վորպիսի հանձնարարություններ նախադասության կողմից կարող են տրվել այս կամ այն սեկցիային ամեն դեպքում:

զ) կազմ-մասսայական աշխատանքները ուժեղացնելու և ազատվելու համար, անհրաժեշտ ե ձրի հրահանգիչների կադրերի կազմակերպումը շրջգործկոմներին կից, վորոնց միջոցով և կատարել խորհրդային ստորին ապարատների աշխատանքների կարգավորում, պատարելով հետադոտություններ, տալով հրահանգչական ցուցումներ և այլն: Ամբողջ ալդ աշխատանքը պետք ե կատարել բրիգադային ձեվով, այսպես՝ յուրաքանչյուր խորհուրդ կամ ալլ կազմակերպություն ստուգելիս նախորդ պետք ե կազմակերպել անհրաժեշտ թվով բրիգադներ, կազմել նրանց աշխատանքի ծրագրեր, հրավիրել նրանց խորհրդակցություն և ապա անցնել հետադոտության գործնական աշխատանքներին: Բրիգադների մեջ վաչ միայն ընդգրկել ձրի հրահանգիչներին, ալլ Գենտգործկոմի, շրջգործկոմի անդամներից և գյուղաշխիվից: Այս ձեվով կատարվող հետադոտություններին պետք ե տալ լայն տեղ և կարեվորն այն ե, վոր հետադոտության արդյունքները առանձին մշակության լենթարկվեն և թողնվեն անխնամ, վորի համար պետք ե հրավիրել բրիգադների խորհրդակցություն (հետադոտությունից վերջը) մշակել ալդ նյութերը և կոնկրետ ու գործնական

առաջարկություններով զեկուցում տալ ալլալ խորհրդի կամ կազմակերպության ընդլայնած նիստում (ալդ նիստերին պետք ե մասնակից անել նաև հարևան գյուղերի աշխիվը, գյուղխորհրդի նախագահը, քարտուղարը, սեկցիաների նախագահները և այլն):

Կատարվող աշխատանքի փորձը պետք ե դառնա իրական պատվանդան՝ կիրառելու ընկ. Ստալինի վեց պատմական ցուցմունքները:

2. Ստորագաս ապարատները կադրերով ապահովելու համար՝ շրջգործկոմները լուրջ ուշադրություն պետք ե նվիրեն կադրերի պատրաստման խնդրին՝ ալդ հարցով անմիջական կապի մեջ մտնելով կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի կադրերի բաժնի հետ՝ հարցեր արծարծելով վերջինիս առաջ և ալլն:

3. Աշխատանքը ազգային փոքրամասնություն մեջ ուժեղացնելու նպատակով՝

ա) Շրջգործկոմներին (ազգային փոքր, շրջաններում) կից կազմակերպել ազգային փոքրամասնության հանձնաժողովներ:

բ) գրագրությունը ազգային փոքրամասնության գյուղերի հետ վարել մայրենի լեզվով, վորի համար՝ շահագրգռված հիմնարկների նյութական մասնակցությամբ՝ շրջգործկոմներին կից կազմակերպել թարգմանչական բյուրոներ:

գ) պարբերաբար հրավիրել ազգային փոքրամասնությունների մեջ աշխատող աշխիվի խորհրդակցություններ, վորոնցով նախատեսնել և մշակել նոր միջոցառումներ՝ աշխատանքն ազգային փոքրամասնությունների մեջ ուժեղացնելու համար:

դ) կենտրոնական խնդիր դարձնել նոր կադրերով ուժեղացնելու ազգային փոքր, ստորին ապարատները, վորի համար կատարել նոր առաջընթացներ և ուսանողներ ուղարկել՝ պատշաճ դասընթացներում սովորելու, ալդ նպատակով հարց հարուցելով կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի միջոցով համապատասխան մարմինների առաջ:

ե) ուժեղացնել աշխատանքը ազգ. փոքր. չքավորության մեջ, նպատակ ունենալով կազմակերպելու նրանց դասակարգային պայքարի շուրջը, ալլելի միաձուլլ կերպով, վորի համար հրավիրել չքավորական կոնֆերանսներ, շրջանային և լենթաշրջանային խորհրդակցություններ, վորոնցով միաժամանակ մշակել նոր միջոցառումներ ալդ աշխատանքների հետագա խորացման համար:

4. Գյուղխորհրդների սեկցիոն աշխատանքներն ուժեղացնելու նպատակով՝

ա) կազմակերպել բոլոր գյուղխորհրդներին կից կազմ-մասսայական սեկցիաներ, վորոնց կազմակերպչական ամրապնդումը դարձնել սեկցիոն աշխատանքների բնագավառում կենտրոնական խնդիր, ի նկատի

ուսնանալով այդ սեկցիաների խոշոր դերը գյուղխորհրդների կազմ-
մասնաշաղկան աշխատանքների բարելավման խնդրում:

բ) կազմ-մասնաշաղկան սեկցիաների կազմակերպումից վերջը նը-
րանց մասնակցությունը հրավիրել մեկ անգամ սեկցիաների շրջանային
խորհրդակցություն, ուր սեկցիոն աշխատանքների աշխուժացման և
բարելավման խնդիրների առնչությամբ լայն ղեկուցում դնել կազմ-
մասնաշաղկան սեկցիաների անելիքների մասին՝ վերադառնալով գյուղ-
խորհրդների կազմակերպողն ու գլխավորողներին:

գ) ուժեղացնել շրջագործկոմի բաժինների ուղեբաժնի ղեկավար-
ությունը գյուղխորհրդների սեկցիաների աշխատանքների ուղղու-
թյամբ՝ կուրս վերցնելով ամրապնդելու պլանային աշխատանքի դիս-
ցիպլինան նրանցում, ցույց տալով իրական ոգնություն նրանց՝ ծրա-
գրեր կազմելու աշխատանքների ժամանակ, տեղում կատարվող աշ-
ցելությունների միջոցով, ստուգելով այդ աշխատանքների դրու-
թյունը, բաժինների կողմից հրավիրելով համապատասխան սեկցիա-
ների խորհրդակցություններ և այլն: Ընդամենը սեկցիաների աշխա-
տանքների բարելավման խնդիրը դարձնել շրջագործկոմի բաժինների
աշխատանքների անբաժան մասը և պատասխանատվության կենտրո-
նական հարցերից մեկը:

դ) ուժեղացնել հետաքրքրությունն ու կապը՝ սեկցիաների նը-
կատմամբ՝ նաև շրջանային մյուս կազմակերպությունների դժով:

Գյուղական խորհուրդների միջոցով կուրս վերցնել վերակազմվող
չքաղաքական խմբակների աշխատանքները՝ կյանքի կոչելով նրանց և
գործնական աշխատանքի միջոցով դարձնել իրական մարմիններ
գյուղի սոցիալիստական շինարարության գործում:

Կանանց մեջ տարվող աշխատանքների ասպարիզում:

ա) ուժեղացնել Բանդեղլիկնցբարի շրջանային հանձնաժողովնե-
րի (շրջագործկոմներին կից) գործունեությունը՝ անհրաժեշտ աշխու-
ժություն մտցնելով նրանց աշխատանքներում: Գործկոմի նիստերում
հաճախակի ղեկուցումներ դնելու միջոցով ճկունացնել այդ մարմին-
ները և բարձրացնել նրանց աշխատանքի վորակը:

բ) հատուկ ուշադրություն նվիրել կանանցից կադրեր պատ-
րաստելու խնդրի վրա, կազմակերպելով գյուղխորհրդների կին ան-
դամների կարճատև կուրս-կոնֆերանսներ, կատարելով առաջնություն-
ներ, խորհրդային ղեկավար աշխատանքի համար և այլն ձեռնարկում-
ներ: Առանձնակի ուշադրություն նվիրել աղք. փոքրամասնություն-
ներին այդ գործում:

գ) սրել գյուղխորհրդների ուշադրությունը՝ կանանց լայն չափով
գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման գործում ներգրավելու խնդրի
վրա, մասնակից տնելով նրանց բոլոր տնտեսական-քաղաքական
կամայախանքներին, լայն տեղ տալով ընթացիկ աշխատանքներում՝ ընտ-
րելով բերդադրների մեջ և այլն:

Կենտրոնական մարմինների յեղ կազմակերպություններ
աշխատանքների բնագավառում:

Ստուգատեսի արդյունքն այն և վոր կենտրոնական մարմինների
և կազմակերպությունների ղեկավարության մեջ դերազանցապես իշ-
խում է նրա գրավոր կողմը, իսկ կենդանի—ուղեբաժնի ղեկավարու-
թյունը գտնվում է տակավին հետին պլանի վրա: Կուսակցության
վոքոչակի ցուցմունքները՝ նախընտրելու կենդանի ղեկավարությունը
շրջանների նկատմամբ և կրճատելու թղթի տարափը մնում է փաստո-
րեն կատարման անբավարար վիճակում:

Արձանագրելով այս հիմնական դրությունը և յեղնելով կենտրո-
նական մարմինների ղեկավարությունը տեղերին մոտեցնելու՝ կեն-
դանի ուղեբաժնի ղեկավարության կիրառման միջոցով տեղերի մա-
նակցություն հաջողությունը մեր տնտեսական-քաղաքական կամա-
նիքների իրացման գործին ապահովելու անհրաժեշտությունից—գտնել
անհետաձգելի:

ա) կենտրոնական մարմիններն ու կազմակերպությունները պետք
և իբեկց աշխատանքների մեջ մտցնեն իրական բեկումն աջակիսի վճռա-
կանությունը, վոր կարճ ժամանակամիջոցում վերացվի իրենց և տե-
ղերի միջև գոյություն ունեցող կտրվածությունը և վերանա ղժգո-
հություններն այն մասին, վոր կենտրոնականները իրական ղեկավա-
րություն ցույց չեն տալիս շրջագործկոմներին և գյուղխորհրդներին,
հարկավոր չափով այցելություններ չեն կատարում և անմիջապես տե-
ղում չեն ղեկավարում աշխատանքները, վորոնց փոխարեն կիրառում
են թղթի և հեռագրերի «ղեկավարություն»:

բ) պետք է այդ ղեկավարությունը պարզեցնել, դարձնել ճկուն
և ախպիսին, վոր խոշորագույն չափով նպաստի տեղերի աշխատանք-
ների մեջ պլանայնությունը արմատացնելու գործին՝ մեկ ընդմիջա-
վերացնելով կենտրոնականների և կազմակերպությունների աշխատանքի
պրակտիկայից նկատվող գուգորությունը, առաջադրվող պլանների
նկատմամբ տրվող տարբեր և հակասական դիրեկտիվները, վորոնք
մեծապես բարդացնում են տեղերի աշխատանքը, խախտում պլանայ-
նության դիսցիպլինան և դանդաղություն մտցնում այդ աշխատանք-
ների մեջ:

գ) կենտրոնական մարմիններն ու կազմակերպությունները պետք է ընձեռնեն իրական ոգնություն շրջանային ապարատներին և առանձնապես գյուղխորհուրդներին՝ դյուրացնելու նրանց աշխատանքը՝ իրենց կողմից առաջադրվող պահանջները պարզեցնելու միջոցով, այդ ապարատների նկատմամբ, վերպես սոսկական «կատարողների» նկատմամբ ունեցած հայացքի արմատական վերջնացման հանապարհով՝ առանձին շահագրգռությամբ մասնակցելով նրանց աշխատանքների ռացիոնալացման բոլոր հիմնական ձևերի հետևանքով, միաժամանակ ցույց տալով սխտեմատիկ դեկալորություն և գլխավորելով գյուղխորհուրդներին համապատասխան սեկցիաների աշխատանքները (Լուստոգլոմատը՝ կուլտ-կրթական սեկցիաներին, ֆինոտոգլոմատը՝ ֆինանսա-բյուջետային սեկցիաներին, Հայկոպը՝ առևտրա-կոոպերատիվ սեկցիաներին, Հոգոտոգլոմատը և Կոլտոտկենտրոնը՝ գյուղատնտեսական-արտադրական խորհրդակցություններին և այլն.

դ) կենտրոնական մարմիններն ու կազմակերպությունները պետք է ձեռք առնեն անհրաժեշտ միջոցներ շրջանային իրենց ողակները ապահովելու վորակյալ կադրերով՝ առանձնապես Պետական պետք է սրի իր ուղադրությունը շրջադրծկոմների պլանային բյուրոների աշխատանքները ներկա վիճակից բարձրացնելու ուղղությամբ, այն իմաստով, վոր վերջիններս լիովին գլխավորեն շրջանի պլանավորման գործը:

Վ Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ

ՀՍԽՀ ԿԵՆՏՐՈՐԾԿՈՄԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ

Գյուղխորհուրդների աշխատանքների ցկայմամբ կատարված սոսկացնելի արդյունքների մասին.

(Արձ. № 19, կես 1)

Ընդունել հետևյալ խմբագրությամբ.

Լսելով Կենտրոնական Կազմաժողովի Վարիչ ընկ. Պ. Ստամբուլյանի գեկուցումը՝ 1931 թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև հոկտեմբերի 20-ը գյուղ-խորհուրդների աշխատանքների նկատմամբ կատարած սոսկացնելի արդյունքների մասին, Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի Նախագահությունն արձանագրում է, վոր սոսկացնելի առաջ դրված խնդիրները, այն է՝ գյուղերում իսկական բայլլելիկյան կենտրոն հանդիսացող գյուղխորհուրդների դերի և նշանակության բարձրացումը, կոլտնտեսական շարժման և քաղաքի ու գյուղի միջև արտադրական գոյման գլխավորումը գյուղխորհուրդների կողմից, գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման գործում գյուղխորհուրդների մասնակցությունը, գյուղխորհուրդների անյերկբա շրջադարձը դեպի կոլալնտշարժումը, կոլտնտեսական արտադրության կազմակերպումը, ֆինանսա-տնտեսական-քաղաքական կամպանիաների լավագույն իրականացումը — կատարվել են հաջողությամբ.

Կենտրոնական Նախագահությունը նշում է հետևյալը.

1. Սոսկացնելի իրականացնող բրիգադները կազմակերպչական-մասսայական ծավալվող աշխատանքները վերածվել են աշխատավորների (կոլտնտեսականների, գյուղակալի, կոմերիտիության և այլն) լայն շարժման՝ սոսկացնելու համար գյուղխորհուրդների աշխատանքը, նաև ուղղելու խորհրդային իշխանության դասակարգային գծի տրա աղավաղումներն ու ոպորաունիստական շեղումները, վորոնք տեղի են ունեցել իշխանության ստորին մարմինների աշխատանքներում. դրա հետևանքով հանրապետության սահմաններում վերանայվել է բոլոր

գլուղխորհուրդների կազմը. Արթիկի շրջանի Արևմտյան գլուղխորհուրդըն ամբողջ կազմով պաշտոնանկ և արվել. 9 շրջաններում (Բաթաթ-գեչար, Ն. Բայազետ, Գորիս, Ախտա, Դարալագյազ, Վաղարշապատ, Մարտունի, Թալին և Ղարաքիլիսա) 43 գլուղխորհուրդների նախագահները հետ են կանչվել, ընդհանրապես բոլոր շրջաններում հառաջված և գլուղխորհուրդների 723 անդամ և վերստուգիչ հանձնաժողովները 46 անդամ:

2. Գլուղխորհուրդների աշխատանքների ստուգատեսը հզոր ազդեակ և ծառայել տնտեսական-քաղաքական կամպանիաներն իրականացնելու, դրամական միջոցները մոբիլիզացիայի չենթարկելու ժամանակ, բեկուռն առաջացնելով մի շարք շրջաններում (Գորիս, Բասաբգեչար և այլն), վորտեղ պլանները սկզբում թերակատարվել էին, սակայն կամպանիան ավարտելու միջոցին կատարվել և նույնիսկ գերակատարվել:

3. Նոր կոլտնտեսություններ ստեղծելու և գոյություն ունեցող կոլտնտեսություններն ամրապնդելու համար մղած պայքարում գլուղխորհուրդների աշխատանքների ստուգատեսը գլուղխորհուրդների (սեկցիաների, չքավորական խմբակների, պատգամավորական խմբակների և այլն) մասնաշաղկան-կազմակերպչական աշխատանքների աշխուժացման միջոցով վերջ և տվել գլուղում մասնաշաղկան աշխատանքների նկատմամբ յեղած ոպորտունիստական թերադնահատմանը և առաջ և բերել չքավոր ու միջակ մասնաշխի մի նոր հոսանք դեպի կոլտնտեսությունները. այդ հոսանքի հետևանքով ստուգատեսի ժամանակամիջոցում կոլտնտեսությունների թիվը ավելացել և 12,1 տոկոսով. պարզվում է, ստուգատեսի կարճատև ժամանակամիջոցում կոլտնտեսությունների աճման տեմպը 11,5 տոկոսով ավելի չեցի, քան նախորդ ժամանակամիջոցում, ստուգատեսը սահմանել և և կոլտնտեսություններում, մեքենա-տրակտորային կայաններում և խորհրտնտեսություններում գործնականորեն իրականացրել և բրիգադային աշխատանքների չեղանակը, վերանայելով կոլտնտեսությունների կազմակերպչական հարցերը (գործավարձ, աշխատանքի որ) և հիշյալ կազմակերպություններում ալդ աշխատանքներին մասնակից թնելով գլուղխորհուրդների պատգամավորական խմբակները:

4. Գլուղխորհուրդների աշխատանքների ստուգատեսը մեծապես նպաստել և գլուղխորհուրդների և սեկցիաների լուրաքանչյուր անդամի դերն ու պատասխանատվությունը բարձրացնելուն և իրավունքները գիտակցելուն, վերացնելով գլուղխորհուրդների, վորպես իր տերիտորիայի բարձր իշխանություն, դերի նկատված աղավաղումները կոլտնտեսությունների և կոլտնտեսական շինարարության նկատմամբ:

Միաժամանակ կենտրոնական Գործադիր կոմիտեի նախագահությունը արձանագրում է. վոր գլուղխորհուրդների աշխատանքների

ստուգատեսի հետևանքով իշխանություն տեղական մարմինների աշխատանքներում, նաև դեպի գլուղն ու կոլտնտեսական շինարարությունը շրջադարձ կատարելու նկատմամբ շրջանային և կենտրոնական ապարատների գործունեությունից մեջ պարզվել են մի շարք թերություններ:

Կենտրոնական Գործադիր կոմիտեի նախագահությունը նշում և վոր չքավորական և բատրակային խմբակները, և ընդհանրապես գլուղխորհուրդների (նրանց սեկցիաներին, կոլտնտեսություններին, մեքենա-տրակտորային կայաններին և խորհրտնտեսություններին) կից պատգամավորական խմբակների) մասնաշաղկան-կազմակերպչական աշխատանքները տեղիում ոպորտունիստորեն թերադնահատելու շնորհիվ, գլուղներում տեղի չեն ունեցել կուսակցության դեկավոր գծի աղավաղումներ, դիմադրություն, անգործունեություն. ալդ և մի շարք այլ լեռնային բացասաբար են անդադարձել գլուղխորհուրդների թե, առորյա ընթացիկ աշխատանքների վրա և թե կուսակցության ու կառավարության տնտեսա-ֆինանսական - քաղաքական առաջադրանքները կատարելու վրա. նաև այն հանգամանքը, վոր իշխանության շրջանային և կենտրոնական մարմինները վճռաբար չեն վերականգնել իրենց աշխատանքները դեպի գլուղը շրջադարձ անելու համար, ստեղծել են մի շարք անցանկալի դեպքեր, լերբ ընդհատվել և գլուղխորհուրդների անմիջական դեկավորությունը կոլտնտեսական շարժման և կոլտնտեսությունների ներքին կազմակերպման նկատմամբ, վորոնք սերտորեն կապված են գոյություն ունեցող կոլտնտեսություններն ամրապնդելու և նոր կոլտնտեսություններ կազմակերպելու հետ:

Նկատի ունենալով վերոհիշյալը, կենտրոնական Գործադիր կոմիտեի նախագահությունը վորոշում է.

1. Առաջարկել կենտրոնական կազմաժանի, գլուղխորհուրդների հետագա ամենորյա աշխատանքներում ամրապնդել ստուգատեսի հետևանքով ձեռք բերված հաջողությունները. մասնավորապես այն, վոր վերաբերվում է գլուղխորհուրդների մասնաշաղկան կազմակերպչական աշխատանքների զարգացմանը, սեկցիաներին, նաև կոլտնտեսություններին, մեքենա-տրակտորային կայաններին և խորհրտնտեսություններին կից պատգամավորական խմբակների, չքավորական և բատրակային խմբակների գործունեությունն աշխուժացնելուն, գլուղխորհուրդների անդամների աշխատանքներում դիմադրությունը վերացնելուն, խորհրդային ու կոլտնտեսական շինարարության մեջ խորհրդային լայն ակտիվ ընդգրկելուն:

2. Վերահիշյալ հաջողությունների ամրապնդման վերաբերյալ աշխատանքներն եֆեկտիվ դարձնելու նպատակով, առաջարկվում է կազմաժանի սխտեմատիկաբար քննություններ կատարել ստուգելու համար

Թե վորչափով են տեղերում իրականացվում այն վերոշումները, վորոնք կատարված ստուգատեսի արդյունքն են լինել նաև հատուկ բրոշուրներին հրատարակման միջոցով ժողովրդականացնել ստուգատեսի արդյունքները.

3. Առաջարկել հենտգործկոմի կազմաժամին.

ա) ավարտել հենտրոնական ապարատների ստուգատեսի վերաբերյալ նյութերի մշակումը և այդ մասին զեկուցել հենտգործկոմի նախագահության առաջիկա նիստում, միաժամանակ լսել Բանգյուղատեսչության ժողկոմատի զեկուցումը՝ դեպի շրջանները շրջադարձ կատարելու նկատմամբ հանրապետական ապարատի վերականգնման վերաբերյալ Անդրկովկասյան Բանգյուղատեսչության ժողկոմատի 1931 թ. փետրվարի 11-ի վերոշումն իրականացնելու մասին.

բ) մեկ ամսից հետո ստուգել ստուգատեսի ընթացքում նոր կազմակերպված գյուղխորհուրդների աշխատանքները և ստուգման արդյունքների մասին զեկուցել հենտգործկոմի նախագահությանը.

4. Առաջարկել հենտգործկոմի կազմերի Բաժնին՝ արագացնել գյուղխորհուրդների ապարատների կազմեր պատրաստելու համար անհրաժեշտ դասընթացների կազմակերպումը, այն հաշվով, վոր սույն թվի ապրիլի 1-ին տեղերում լինեն նոր ավելի վորակյալ աշխատակիցներ:

Ա Շ Խ Ա Տ Ա Ն Ք Ի Ծ Բ Ա Գ Ի Բ

կազմվում և 6 ամիսը մեկ անգամ

մինչ 193 թ.

կետ « »

շրջանի

հաստատված և գյուղխորհրդի նախագահության նիստում (արձ. №

Կատարվող աշխատանքի բնույթը	Ուժ մեջցրվող և կատարվող	Կատարման ժամկետը	Գիտություն կատարման մասին
1	2	3	4
(Այս գիտությունների համար են գրվում)			
1 Նախագահության 24 նիստ	Նախագահի	1 հունիսի	Հետադարձ և 2-րդ փետրվարի, արդյունքի մասին լսված և գիտություն խորհրդի նիստում (արձ. № կետ « »)
2 Նախագահի կազմակերպության մեջ գործադիրների կիրառման ձևեր	Հասուկ բրեկադի	2 փետրվարի	Հետադարձ և 2-րդ փետրվարի, արդյունքի մասին լսված և գիտություն խորհրդի նիստում (արձ. № կետ « »)
3 Լսել կո. լու. կրթական ակնկալի գիտությունները	Նախագահության նիստում	5 փետրվարի	Լսված և գիտություն (տես արձ. № կետ « »)
4 Լսել գյուղացի վարկի գիտությունները 2 անգամ	Նախագահի նիստում	3 փետրվարի և 1 մայիսի	3-րդ փետրվարի չի լսված, գիտություն խորհրդի նիստում պատահաբար, հետադարձ և 15-րդ փետրվարի.
5 Գործառնացների աշխատանքների համար պահանջել անասուններ	Արտադրական հանձ. մեջցրվող հաշվի տույն և խորհրդի մեջցրվող պահանջ հերթի ներկայացնել	1 հունիսի	Ուղարկված և պահանջ շրջադարձված 1-րդ հունիսի և ստացված և « » ց. անասուններ:
6			
7			
8			

Ս Խ Ե Մ Ս.

Խորհրդանիշն կից սեկցիաների զեկուցումների

1. Սեկցիայի անդամների թիվը «.....», նրանցից խորհրդի անդամներ
«.....» և խորհրդի վոչ անդամներ «.....», կանայք «.....», վորոն-
ցից խորհրդի վոչ անդամներ «.....»:

2. Հաշվետու ժամանակաշրջանում քանի հոգի չե ընդգրկված սեկ-
ցիայում աշխատելու, նրանցից կանայք քանի հոգի չեն:

3. Սեկցիային կից աշխատում են «.....» բրիգադներ «.....»
հոգով:

4. Բրիգադների զեկուցումները լաված են սեկցիայի նիստերում
«.....» և նկատված են հետևյալ բացերը բրիգադների աշխատանք-
ների մեջ՝ (թվել վիթ բրիգադն ինչ թերություններ և ունեցել).....

5. Սեկցիայի անդամներից իրենց հարվածալին են հայաարարել
«.....» հոգի:

6. Սեկցիան սոցիալական պայմանագիր և կապել.....
սեկցիայի հետ:

Պայմանագիրը կատարված է «.....» տոկոսով:

7. Սեկցիայի զեկուցումը լավ է խորհրդի նիստում «.....» ան-
գամ և ստացվել է առաջադրանք կատարելու հետևյալ աշխատանք-
ները.....

վորոնցից կատարված են.....

8. Սեկցիայի նիստում լավել և.....

կազմակերպությունների զեկուցումները և հայտնաբերված են հետևե-
յալ թերությունները.....

9. Սեկցիան այս ամսում հետադուրել է.....

կազմակերպությունների
աշխատանքները և հայտնաբերել է.....

10. Սեկցիայի կողմից դյուղխորհրդի միջոցով հետ է կանչված
«.....» հոգի (պատճառները թվել).....

11. Սեկցիան մասնակցել և.....

կամպանիաների և դյուղի պլանը կա-
տարված է «.....», դերակատարված է «.....» տոկոսով:

12. Սեկցիան կազմել և իր աշխատանքի ծրագիրը և ամսվա համար, ծրագրից կատարված և այս ամիսում կետեր:

‘Pursuivant’

[illegible]

...դյուղի 18—45 տարեկան

քաղաքացիներէ, վորոնք սկսեց և կատարեն կատարածուկան.

սլաքառանկանությունները

Ամս քառ կարգի	Անուն, ազգանուն յեւ հայրանուն	Տարիք	Տնտեսական դրութիւն	Կատարած վննիւն ա- միւրք և ամ- սաթիւք	Յերբ և հալածութեան բրնն	Դիտողութիւն կատարման մասին

Հրջանի գրադի 18—45 տ. ընտրա

կան իրավունքից զրկված քաղաքացիներին, վրոնք չեն կարող կատարել կառարած ուսկան պարտականությունները

ԱՅ քան կարգի	Անուն, ազգանուն յեւ հայրանուն	Ընտրական իրավունքից զրկելու պատճառները	Ծանոթու- թյուն

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջաբան 9. Մամբուլցյանի

Գլուխ Կ.

1. Ստուգատեսի համբազանական հանձնաժողովի գործունեյութան մասին 9
2. Կամպանիայի ձեռնարկման ժամկետները և նախազապահատեղման աշխատանքները շրջաններում 11
3. Սլեւատանքի կազմակերպումը գյուղում՝ ստուգատեսի հանձնաժողովների կազմակերպումը, շրջագայների ընտրութեւները և նրանց աշխատանքի մեթոդները 14

Գլուխ Բ.

1. Շրջանային կազմակերպությունների մասնակցությունը ստուգատեսին կամպանիային 21
2. Շրջ-ստուգատես հանձնաժողովների ղեկավարությունը գյուղ-հանձնաժողովներին 23
3. Շրջանային հիմնադրկների ստուգումները 24
4. Շրջանների նկատմամբ հանրապետական մարմինների ղեկավարության ապագարկում նկատված թերությունները . . . 27

Գլուխ Գ.

Գյուղի աշխատանքներում հայեցաբերված քերությունները

1. Դասակարգւիլն դժի աղափաղումներ (փոփոխութիւն) 29
2. Սեկցիաների անդործունեութիւն 32
3. Թերութիւններ գյուղխորհրդներին կից չբավարական խմբակների աշխատանքներում 33
4. Թերութիւններ կոլտնտեսութիւնների ղեկավարութեան ընագաժառում 34
5. Նահագներին կատարման բացերը 35
6. Ազգային փոքրամասնութիւնների մեջ կատարվող աշխատանքների թերութիւնները 36

Իլախ դ.

Ինչպես վերականգնվեցին

1. Կոյտնաշարժման բնագավառում 38
2. Պլանների կտտարման բնագավառում 40
3. Գյուղական խորհուրդների պատգամավորների հետ կանչումները և աշխատանքից արձակված գյուղխորհրդի նախագահների մասին 41
4. Նշանակումներ գյուղում մշտական աշխատանքի 43
5. Առաջադրություններ ստուգատեսի արդյունքների ամբապնդման միջոցառումների մասին 44
6. Հայկենսագործկոմի նախագահության վորոշումը՝ գյուղխորհուրդների աշխատանքների նկատմամբ կատարված ստուգատեսի արդյունքների մասին 53
7. Վիճակագրական ձեվեր

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0212210

39. 759

ԳԻՆԸ 40 ԿՈՊ. (4 Մ.)